

Attēla avots pexels.com/ Autors: Markus Spiske

NOSLĒGUMA ZIŅOJUMS III sējums

VADLĪNIJAS

Pašreizējās izmantotās prakses novērtējums un vadlīniju izstrāde klimata pārmaiņu aspektu integrācijai nozaru politikās

Pētījums par investīciju projektu ietekmes novērtēšanu uz klimatneitralitāti un klimatnoturību

Pētījuma veicējs: Tirgus un sociālekonomisko procesu izpētes uzņēmums "InnoMatrix".

Pētījums pabeigts 2024.gada martā.

© InnoMatrix, LR Klimata un Enerģētikas ministrija, 2024.gads

Pētījuma izstrāde tiek finansēta no Norvēģijas finanšu instrumenta 2014. – 2021. gada perioda programmas "Klimata pārmaiņu mazināšana, pielāgošanās tām un vide" iepriekš noteiktā projekta Nr. LV-CLIMATE-0001 "Klimata pārmaiņu politikas integrācija nozaru un reģionālajā politikā"

Pētījuma izstrādē ir tikusi ietverta informācija, kas iegūta no vairākiem gan primāriem, gan sekundāriem informācijas avotiem atbilstoši saskaņotai metodoloģijai. Pētījuma ekspertu loku pārstāvēja publiskās pārvaldes, akadēmiskās, pilsoniskās un industriālās jomas organizāciju speciālisti.

Pētījuma izstrādē ir tikusi ietverta informācija, kas iegūta no vairākiem gan primāriem, gan sekundāriem informācijas avotiem atbilstoši saskaņotai metodoloģijai. Pētījuma ekspertu loku pārstāvēja publiskās pārvaldes, akadēmiskās, pilsoniskās un industriālās jomas organizāciju speciālisti. Autori Pētījuma ietvaros uzņemas atbildību par datu kvalitātes novērtēšanu un to izmantošanu analizē, veicot attiecīgi nepieciešamo datu atlasīšanu un izslēdzot nepietiekamas datu kvalitātes rezultātā iespējamus neatbilstošus novērojumus un datus no analizējamās datu kopas.

Pētījuma izstrādes darba grupa: Līga Brasliņa, Andis Kalvāns, Verners Pelšs, Jānis Briedis

Ziņojuma kontaktpersona: Līga Brasliņa – e-pasts- liga.braslina@lu.lv | Tālrunis - +371 26599481.

SATURS

<i>SATURS</i>	3
<i>LIETOTO TERMINU DEFINĪCIJAS UN SAĪSINĀJUMU SARAKSTS</i>	4
<i>TABULU SARAKSTS</i>	6
<i>KOPSAVILKUMS</i>	7
<i>EXECUTIVE SUMMARY</i>	8
<i>IEVADS</i>	9
<i>VADLĪNIJAS INVESTĪCIJU PROJEKTU IETEKMES UZ KLIMATNEITRALITĀTES UN KLIMATANOTURĪBAS SASNIEGŠANU NOVĒRTĒŠANAS PILNVEIDOŠANAI</i>	12
1.1. Ieteikumi SEG emisiju samazināšanai, CO ₂ piesaistes palielināšanai un pielāgošanās klimata pārmaiņām novērtēšanas prasību integrēšanai, Investīciju projektu īstenošanas rezultātā paliekošo ietekmju uz klimata pārmaiņām monitoringa uzlabošanai	13
1.2. Ieteikumu ieviešanas laika plāns	27
1.3. Ieteikumu SVID izvērtējums.....	28
<i>PIELIKUMI</i>	30
1. Pielikums – papildus intervijas ar Rīgas satiksme un VPVB	30
2. Ieteikumu apspriešana ar Rīgas satiksme	30
3. Ieteikumu apspriešana ar Vides pārraudzības valsts biroju.....	31
<i>IZMANTOTIE AVOTI UN LITERATŪRA</i>	33
Starptautiskā klimata politikas plānošanas dokumenti un iniciatīvas:	33
ES klimata politikas plānošanas dokumenti, iniciatīvas, normatīvais regulējums un rīki:.....	33
Latvijas klimata politikas plānošanas dokumenti un iniciatīvas, normatīvais regulējums un rīki:	34
Zinātniskie raksti un datu bāzes:	35

LIETOTO TERMINU DEFINĪCIJAS UN SAĪSINĀJUMU SARAKSTS

Saīsinājums	Skaidrojums
<i>Ad-hoc darba grupa</i>	Improvizēta vai īpašos apstākļos izveidota darba grupa, konkrētu darbu veikšanai
<i>AER</i>	Atjaunīgie enerģijas resursi
<i>AiM</i>	Aizsardzības ministrija
<i>ANO</i>	Apvienoto Nāciju Organizācija
<i>AS</i>	Akciju sabiedrība
<i>BSC</i>	Līdzsvarotās vadības karte (<i>Balanced scorecard</i>) Kapitālsabiedrību finanšu un nefinanšu mērķu sasniegšanai veikto darbību rādītāju kopums
<i>CFLA</i>	Centrālā finanšu un līgumu aģentūra
<i>CSP</i>	Centrālā statistikas pārvalde
<i>EEZ</i>	Eiropas Ekonomikas zonas
<i>EK</i>	Eiropas Komisija
<i>EM</i>	Ekonomikas ministrija
<i>EMAS</i>	Vides pārvaldības un audita sistēma (<i>Eco-Management and Audit Scheme</i>)
<i>EPS</i>	Elektroniskā pieteikšanās sistēma
<i>ES</i>	Eiropas Savienība
<i>ETS</i>	Emisijas kvotu tirdzniecības sistēma ir uz tirgu balstīta pieeja, ko izmanto, lai kontrolētu piesārņojumu, nodrošinot ekonomiskus stimulus emisiju samazināšanai
<i>FEI</i>	Fizikālās enerģētikas institūts
<i>FM</i>	Finanšu ministrija
<i>Galvenie darbības rādītāji (key performance indicators)</i>	Nozīmīga kapitālsabiedrības stratēģisko mērķu izpildes kontroles sastāvdaļa, jo ar to palīdzību mēra attiecīgo mērķu izpildi noteiktā laika periodā.
<i>Ieinteresētās puses (stakeholders)</i>	Personas vai to grupas, kuras ir ieinteresētas kapitālsabiedrības darbībā, vai kapitālsabiedrības partneri, kas nav tieši iesaistīti kapitālsabiedrībā kā tās piegādātāji vai klienti
<i>Ietekmes novērtējums (impact assessment)</i>	Kvantitatīvu un kvalitatīvu rādītāju uzskaitē, kas rada izpratni par kapitālsabiedrības ietekmi uz vidi un sabiedrību
<i>IKT</i>	Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas
<i>Inovācija</i>	Inovācija ir jauna vai būtiski uzlabota produkta (preces vai pakalpojuma) vai procesa, jaunas tirgdarbības metodes vai jaunas organizatoriskas metodes ieviešana uzņēmuma praksē, darba vietas organizācijā vai ārējās attiecībās.
<i>IP</i>	Investīciju projekts
<i>IT</i>	Informācijas tehnoloģijas
<i>IVN</i>	Ietekmes uz vidi novērtējums
<i>IZM</i>	Izglītības un zinātnes ministrija
<i>KEM</i>	Klimata un enerģētikas ministrija
<i>KI</i>	Konfigurācijas vienums
<i>KK</i>	Klimatneitralitāte un klimatnoturība
<i>KKIS</i>	Klimatneitralitātes un klimatnoturības informācijas sistēma (ieteikums)
<i>Klimata pārmaiņu mazināšana</i>	Klimata pārmaiņu mazināšana ir darbības un pasākumi, lai samazinātu SEG emisijas.
<i>Klimatneitralitāte</i>	Klimatneitralitāte ir stāvoklis, kurā cilvēka darbība rada "nulles" neto ietekmi uz klimata sistēmu. Šāda stāvokļa sasniegšanai nepieciešams līdzsvarot siltumnīcefekta gāzu emisijas ar oglekļa dioksīda piesaisti.
<i>Klimatnoturība</i>	Klimatnoturība ir sistēmu sociāla un ekoloģiska spēja (1) absorbēt stresu un uzturēt savas funkcijas klimata pārmaiņu radītas ārējās spriedzes laikā, kā arī (2) reorganizēt savu darbību, gatavojoties turpmākai klimata pārmaiņu ietekmei.

Saīsinājums

Skaidrojums

<i>KPI</i>	Galvenie darbības rādītāji (<i>Key Performance Indicators</i>)
<i>KPVIS</i>	Kohēzijas politikas fondu vadības informācijas sistēma
<i>KZP</i>	Kopējā zivsaimniecības politika
<i>LAD</i>	Lauku atbalsta dienests
<i>LU</i>	Latvijas Universitāte
<i>LVĢMC</i>	Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs
<i>MK</i>	Ministru kabinets
<i>NAP 2027</i>	Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.– 2027. gadam
<i>OECD/ESAO</i>	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija
<i>Pētījuma izpildītājs</i>	Tirgus un sociālekonomisko procesu izpētes uzņēmums "InnoMatrix"
<i>Pētījums</i>	"Pašreizējās izmantotās prakses novērtējums un vadlīniju izstrāde klimata pārmaiņu aspektu integrācijai nozaru politikās" ID Nr. KEM 2023/3
<i>Pētniecība</i>	Mērķtiecīga darbība ar zinātnes metodēm iegūto faktu, teoriju un dabas likumu izmantošanai jaunu produktu, procesu un metožu radīšanā vai pilnveidošanā
<i>Pielāgošanās klimata pārmaiņām</i>	Piemērošanās faktiskajam vai gaidāmajam klimatam un tā ietekmei ar mērķi mazināt vai novērst kaitējumu un izmantot labvēlīgās iespējas, tādējādi veicinot virzību uz klimatnoturību. Antropogēnās sistēmās pielāgošanās mērķis ir mazināt vai novērst kaitējumu vai arī izmantot labvēlīgās iespējas.
<i>Primāro datu ieguve</i>	Padziļinātas ekspertu intervijas, aptaujas, fokusgrupas ar konkrētajā jomā iesaistītajiem speciālistiem, nevalstisko organizāciju pārstāvjiem un citiem dalībniekiem.
<i>Publicitāte</i>	Termins, kas saistīts ar sabiedrības informēšanu. Parasti publicitāte tiek nodrošināta nosacīti bezmaksas veidā. Vēstījums ir paredzēts plašai sabiedrībai ar mērķi vairot sabiedrības informētību. To veido preses relīzes, publiskas runas, atpazīstamība, sociālie mediji un tīklošanās
<i>Sekundāro datu analīze</i>	Statistisko datu, likumdošanas un normatīvā regulējuma, esošās pieredzes un pētījumu, tai skaitā gadījumu analīzes un labākās prakses un normatīvo aktu, apskats
<i>SIA</i>	Sabiedrība ar ierobežotu atbildību
<i>SM</i>	Satiksmes ministrija
<i>SVID analīze</i>	Stratēģijas plānošanas līdzeklis, kas ļauj novērtēt kapitālsabiedrības stiprās un vājās puses, iespējas un draudus
<i>TPTP</i>	Taisnīgas pārkārtošanās teritoriālais plāns
<i>VARAM</i>	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
<i>VAS</i>	Valsts akciju sabiedrība
<i>VfM</i>	Lietderība (<i>value-for-money</i>)
<i>VID</i>	Valsts ieņēmumu dienests
<i>VID EDS</i>	Valsts ieņēmumu dienesta elektroniskā deklarēšanās sistēma
<i>VIS</i>	Valsts informācijas sistēma
<i>Zaļā darbavieta</i>	Darba forma lauksaimniecības, ražošanas, pētniecības un izstrādes, administrācijas vai pakalpojumu nozarē, kas dod ieguldījumu vides kvalitātes saglabāšanā vai atjaunošanā
<i>ZIZIMM</i>	Zemes izmantošana, zemes izmantošanas maiņa un mežsaimniecība
<i>ZM</i>	Zemkopības ministrija

TABULU SARAKSTS

<i>Tabula 1. Ieteikumi SEG emisiju samazināšanai, CO₂ piesaistes palielināšanai un pielāgošanās klimata pārmaiņām novērtēšanas prasību integrēšanai un investīciju projektu īstenošanas rezultātā paliekošo ietekmju uz klimata pārmaiņām monitoringa uzlabošanai, un to ieviešanas soļi</i>	13
<i>Tabula 2. Ieteikumu ieviešanas laika plāns</i>	27
<i>Tabula 3. Ieteikumu SVID izvērtējums</i>	29
<i>Tabula 4 Ieteikumu apspriešana ar Rīgas satiksme</i>	30
<i>Tabula 5 Ieteikumu apspriešana ar Vides pārraudzības valsts biroju</i>	31

KOPSAVILKUMS

Pētījums ir veltīts investīciju projektu ietekmes novērtēšanai uz klimatneitralitāti un klimatnoturību Latvijā, atbalstot Eiropas Savienības klimata mērķus. Pētījuma mērķis ir izvērtēt pašreizējo praksi un izstrādāt vadlīnijas, lai integrētu klimata pārmaiņu risinājumus visos investīciju projektu cikla posmos - no plānošanas līdz pēcuzraudzībai.

Pētījums ir veikts vairākos posmos, atbilstoši tiem **Noslēguma ziņojums** sadalīts **trīs sējumos**. **Pētījuma Noslēguma ziņojuma I sējums - Ievadziņojums**, sniedz analīzi par pašreizējo praksi Latvijā, kā investīciju projektu katrā no posmiem – plānošana, sagatavošana, īstenošana un pēcuzraudzība, tiek apkopoti un vērtēti klimatneitralitātes un klimatnoturības rādītāji – administratīvo procesu, atbildīgo institūciju nacionālā, reģionālā, vietējā līmeņa kontekstā, kā arī analizē Latvijas normatīvo bāzi.

Pētījuma Noslēguma ziņojuma II sējums - Starpziņojums, kurā izvēlētajās valstīs – Dānijā, Zviedrijā un Vācijā, analizētas esošās administratīvās procedūras un normatīvās prasības investīciju projektu ietekmes novērtēšanā uz klimatneitralitāti un noturību pret klimata pārmaiņām visos investīciju projektu cikla posmos. Starpziņojuma ietvaros ir minēti labās prakses piemēri, iespējamā administratīvo procedūru un normatīvo prasību pilnveidošana investīciju projektu ietekmes novērtēšanai uz klimatneitralitāti un noturību pret klimata pārmaiņām.

Pētījuma Noslēguma ziņojuma III sējums – Vadlīnijas, kuras ir izstrādātas, balstoties uz Latvijas situācijas izpēti, ārvalstu pieredzes un labo prakšu izvērtējumā, kā arī pētījuma gaitā gūtajiem ekspertu ieteikumiem. Vadlīnijas apkopo argumentētus ieteikumus, kas izstrādāti, balstoties uz iepriekšējos pētījuma posmos veikto izpēti. Ieteikumi sniegti attiecībā uz rīcībpolitiku izstrādi, normatīvajiem aktiem un to prasībām, aptverot visas tautsaimniecības nozares un administratīvajām procedūrām. Vadlīnijās novērtēta ieteikumu ieviešanas ietekme uz valsts un pašvaldību budžetu un nepieciešamās izmaiņas institucionālajās atbildībās to ieviešanai. Vadlīnijas ietver ieteikumu ieviešanas laika plānu atbilstoši īstenošanas termiņiem un SVID analīzi.

EXECUTIVE SUMMARY

The study is devoted to the assessment of the impact of investment projects on climate neutrality and climate resilience in Latvia, supporting the climate goals of the European Union. The purpose of the study is to evaluate current practice and develop guidelines to integrate climate change solutions in all stages of the investment project cycle - from planning to post-monitoring.

The research has been carried out in several stages, according to which the Final Report is divided into three volumes. Volume I of the Final Report of the study - Introduction provides an analysis of the current practice in Latvia, as an investment project in each of the stages - planning, preparation, implementation and follow-up, indicators of climate neutrality and climate resilience are collected and evaluated - administrative processes, responsible institutions at the national, regional, local level context, as well as analyze the regulatory base of Latvia.

Volume II of the Final Report of the study - Interim report, in which the existing administrative procedures and regulatory requirements in the assessment of the impact of investment projects on climate neutrality and resilience to climate change at all stages of the investment project cycle are analyzed in the selected countries - Denmark, Sweden and Germany. Examples of good practice, possible improvement of administrative procedures and regulatory requirements for assessing the impact of investment projects on climate neutrality and resilience to climate change are mentioned in the interim report.

Volume III of the Final Report of the Study - Guidelines, which have been developed based on the study of the situation in Latvia, the evaluation of foreign experiences and good practices, as well as the recommendations of experts obtained during the study. The guidelines summarize reasoned recommendations developed on the basis of the research carried out in the previous stages of the study. Recommendations are given regarding policy development, regulatory enactments and their requirements, covering all economic sectors and administrative procedures. The guidelines assess the impact of the implementation of the recommendations on the state and local government budgets and the necessary changes in institutional responsibilities for their implementation. The guidelines include a timeline for the implementation of the recommendations according to implementation deadlines and a SWOT analysis.

Norway
grants

Strādājam kopā zaļai Eiropai!

Klimata un enerģētikas
ministrīja

INNOMATRIX
RESEARCH & INNOVATION

IEVADS

Veikts pētījums, kura izpētes mērķi ir novērtēt pašreizējo izmantoto praksi un izstrādāt vadlīnijas attiecībā uz investīciju projektu ietekmes novērtēšanu uz klimatneitralitātes un klimatnoturības sasniegšanu.

Pētījuma pamatojums - Latvija atbalsta Eiropas Savienības (turpmāk - ES) ambiciozos klimata mērķus, t.sk. īstenojot aktivitātes zaļā kursa un "Fit for 55" tiesību aktu pakotnes ietvaros. ES iniciatīvas un tiesību akti ir salāgoti ar siltumnīcefekta gāzu (turpmāk - SEG) emisiju samazināšanas trajektoriju, kas paredz līdz 2030. gadam neto emisijas samazināt par 55% un līdz 2050. gadam sasniegt klimatneitralitāti.

Lai sasniegtu uzstādītos ES un Latvijas klimata mērķus virzībā uz klimatneitralitātes un klimatnoturības sasniegšanu, klimata pārmaiņu jautājumu risināšana būtu iekļaujama investīciju projektu plānošanas, īstenošanas un pēcuzraudzības posmos, tādā veidā veicinot efektīvu rīcību cīņā pret klimata pārmaiņām un to ietekmi, kā arī nodrošinot ilgtspējīgas un klimatnoturīgas infrastruktūras izveidošanu.

SEG emisiju samazināšanas un pielāgošanās klimata pārmaiņām novērtēšanas prasības būtu integrējamas pēc iespējas agrīnākos investīciju projektu plānošanas, sagatavošanas un īstenošanas posmos, kā arī pēcuzraudzības posmā. Pieeju ietekmes uz klimata pārmaiņām novērtēšanu investīciju projektos nepieciešams pielāgot un piemērot plašam investīciju projektu lokam dažādās tautsaimniecības nozarēs.

Saskaņā ar 2002. gada 31. oktobra grozījumiem "Likumā par budžetu un finanšu vadību"¹, investīciju projekts tiek definēts, kā secīgu aktivitāšu kopums ar noteiktu realizācijas grafiku, kurā paredzēti pasākumi materiālu vai nemateriālu vērtību iegādei vai radīšanai un kuram ir noteikta investīciju projekta realizācijas organizatoriskā struktūra un realizācijai nepieciešamo resursu pamatojums. Ar materiālu vērtību iegādi un radīšanu² saprot investīciju ieguldījumus materiālajos objektos jeb pamatkapitālā, piemēram, nekustamajā īpašumā, infrastruktūras būvniecībā vai pārbūvē, ilggadīgajos stādījumos, darba un produktīvajos lopus (iegāde, audzēšana), tehnoloģisko iekārtu, pamatlīdzekļu un inventāra iegādē u.tml. Šī pētījuma ietvaros tiek pieņemts, ka investīciju projekts ir privātā vai publiskā sektora ieguldījumi materiālo vērtību iegādē vai radīšanā neatkarīgi no tautsaimniecības nozares, finansējuma avota un apmēra, un kura darbības īstenošanas rezultātā ir iespējama ietekme uz klimata pārmaiņām vai arī klimata pārmaiņas var radīt ietekmi uz projekta rezultātu.

Virzoties uz klimatneitralitātes sasniegšanu, būtiski ir samazināt SEG emisijas, paaugstināt CO₂ piesaisti un nodrošināt investīciju projektu rezultātu ilgtspējību, piemēram, ierīkotās infrastruktūras klimatnoturību. Investīciju projektu sagatavošanas posmā, novērtējot gan potenciālās SEG emisijas, gan klimatnoturību ietekmējošos rādītājus, gan ietekmi uz investīcijām, projekta ieviešanas gaitā ir iespēja piemērot labākus un klimatam labvēlīgākus risinājumus un tehnoloģijas.

¹ Avots: Grozījumi "Likumā par budžetu un finanšu vadību" (2002), Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/68300-grozijumi-likuma-par-budzetu-un-finansu-vadibu>

² M.Rurāne. Finanšu menedžments. Rīga: RSEBAA, 2005. 109.lpp.

Norway
grants

Strādājam kopā zaļai Eiropai!

Klimata un enerģētikas
ministrija

INNOMATRIX
RESEARCH & INNOVATION

Klimatneitralitāte un klimata pārmaiņu mazināšana ietver tādas rādītājus un aspektus, kā oglekļa pēdas noteikšana, SEG emisiju novērtējums, izmaksu un ieguvumu analīze, oglekļa ēnu izmaksas³, pasākumi un risinājumi SEG emisiju mazināšanas veicināšanai, CO₂ piesaiste. Klimatnoturība ietver galvenokārt ar klimata pārmaiņām saistīto risku analīzi un efektīvāko pielāgošanās pasākumu plānošanu.

Projekta klimatneitralitātes un noturības pret klimata pārmaiņām pasākumu efektivitāti ir izmaksu un ieguvumu (*cost-benefit analysis*) analīze⁴ tiek piemērota ES fondu projektu novērtēšanā, izmantotās metodikas varētu būt pielietojamas arī citu investīciju projektu novērtēšanā neatkarīgi no finansējuma avota un apjoma.

Pētījuma ietvaros veikts pašreizējās izmantotās prakses novērtējums visos investīciju projektu cikla posmos un izstrādātas vadlīnijas administratīvo procedūru, normatīvo prasību un institucionālo atbildību pilnveidošanai, lai integrētu SEG emisiju samazināšanas, CO₂ piesaistes un pielāgošanās klimata pārmaiņām novērtēšanas prasības pēc iespējas agrīnākos investīciju projektu plānošanas un īstenošanas posmos, kā arī lai uzlabotu investīciju projektu paliekošo saistīto klimata ietekmju un ietekmju uz klimata pārmaiņām uzraudzību.

Pētījums ir veikts vairākos posmos, atbilstoši tiem **Noslēguma ziņojums** sadalīts **trīs sējumos**. **Pētījuma Noslēguma ziņojuma I sējums - Ievadziņojums**, sniedz analīzi par pašreizējo praksi Latvijā, kā investīciju projektu katrā no posmiem – plānošana, sagatavošana, īstenošana un pēcuuzraudzība, tiek apkopoti un vērtēti klimatneitralitātes un klimatnoturības rādītāji – administratīvo procesu, atbildīgo institūciju nacionālā, reģionālā, vietējā līmeņa kontekstā, kā arī analizē Latvijas normatīvo bāzi.

Pētījuma Noslēguma ziņojuma II sējums izstrādāts Starpziņojums, kurā izvēlētajās valstīs – Dānijā, Zviedrijā un Vācijā, analizētas esošās administratīvās procedūras un normatīvās prasības investīciju projektu ietekmes novērtēšanā uz klimatneitralitāti un noturību pret klimata pārmaiņām visos investīciju projektu cikla posmos. Starpziņojuma ietvaros ir minēti labās prakses piemēri, iespējamā administratīvo procedūru un normatīvo prasību pilnveidošana investīciju projektu ietekmes novērtēšanai uz klimatneitralitāti un noturību pret klimata pārmaiņām.

Balstoties uz pētījumā veikto analīzi, apkopoti ieteikumi, kuri ietverti **Noslēguma ziņojuma III sējumā - Vadlīnijas**. Vadlīnijas ir izstrādātas, balstoties uz Latvijas situācijas izpēti un balstoties uz ārvalstu pieredzes un labo praksi izvērtējumu, kā arī pētījuma gaitā gūtajiem ekspertu ieteikumiem. Pētījuma ietvaros 2024. gada 22. februārī Klimata un enerģētikas ministrijā tika organizēts ekspertu seminārs "Investīciju projektu ietekmes uz klimatneitralitāti un klimatnoturību novērtēšana"⁵. Seminārā piedalījās vides, klimata un dažādu nozaru eksperti. Semināra ietvaros dalībniekiem tika sniegta gan informācija par veikto pētījumu un tā posmiem, gan prezentēti un pārrunāti sākotnējie ieteikumi. Pēc semināra tika organizētas papildus intervijas ieteikumu apspriešanai ar nozaru ekspertiem (*Skat. 1. Pielikums – papildus intervijas ar Rīgas satiksme un VPVB*). Vadlīnijas apkopo argumentētus ieteikumus, kas izstrādāti, balstoties uz iepriekšējos pētījuma posmos veikto izpēti un analīzi un attiecas uz SEG emisiju samazināšanas, AER izmantošanas palielināšanas, CO₂ piesaistes palielināšanas un pielāgošanās klimata pārmaiņām novērtēšanas prasību integrēšanu pēc iespējas agrīnākos investīciju projektu plānošanas, sagatavošanas un īstenošanas posmos, kā arī monitoringa

³ Avots: Pasaules banka (oglekļa ēnas cena (*shadow price of carbon*) ir ekonomiskā novērtējuma instruments, lai veicinātu zema oglekļa emisiju investīcijas vai samazinātu prioritāti augstas emisijas projektiem), (2019), Pieejams: <https://www.ebrd.com/news/2019/what-is-shadow-carbon-pricing.html>

⁴ Avots: European Commission. Guide to Cost-Benefit Analysis of Investment Projects for Cohesion Policy 2014-2020, Pieejams: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/guides/2014/guide-to-cost-benefit-analysis-of-investment-projects-for-cohesion-policy-2014-2020

⁵ Semināra materiāli pieejami: <https://klimatam.lv/norvegijas-grantu-projekts/publikacijas/prezentacijas-un-infografikas/>

uzlabošanu. Ieteikumi sniegti attiecībā uz rīcībpolitiku izstrādi, normatīvajiem aktiem un to prasībām, aptverot visas tautsaimniecības nozares un administratīvajām procedūrām. Vadlīnijās novērtēta ieteikumu ieviešanas ietekme uz valsts un pašvaldību budžetu un nepieciešamās izmaiņas institucionālajās atbildībās to ieviešanai. Vadlīnijas ietver ieteikumu ieviešanas laika plānu atbilstoši īstenošanas termiņiem un SVID analīzi.

VADLĪNIJAS INVESTĪCIJU PROJEKTU IETEKMES UZ KLIMATNEITRALITĀTES UN KLIMATANOTURĪBAS SASNIEGŠANU NOVĒRTĒŠANAS PILNVEIDOŠANAI

Ieteikumi balstīti pētījuma ietvaros veiktajā Latvijas un ārvalstu prakses analīzē, kas attiecas uz investīciju projektu klimatneitralitātes un klimatnoturības novērtēšanu visos projekta īstenošanas posmos. Ieteikumi sniegti attiecībā uz rīcībpolitiku izstrādi, normatīvajiem aktiem un to prasībām, aptverot visas tautsaimniecības nozares un administratīvās procedūras. Vadlīnijās novērtēta ieteikumu ieviešanas ietekme uz valsts un pašvaldību budžetu un nepieciešamās izmaiņas institucionālajās atbildībās to ieviešanai. Vadlīnijas ietver ieteikumu ieviešanas laika plānu atbilstoši īstenošanas termiņiem un SVID analīzi.

Ieteikumi ir sadalīti trīs grupās: (1) Ieteikumi investīciju projektu klimatneitralitātes un klimatnoturības novērtēšanas kritēriju **datu ieguves pilnveidei** (2) Ieteikumi investīciju projektu novērtēšanas **monitoringa pilnveidei** un (3) Ieteikumi investīciju projektu novērtējumu **metodiku un vienotu standartu izstrādei**.

Katram ieteikumam (iespējamajam risinājumam) ir aprakstītas nepieciešamās izmaiņas, atbildīgās institūcijas, iesaistītās puses, risinājuma ietekme uz budžetu un iespējamie riski tā ieviešanas procesā, ieteikumi ietver šādas dimensijas:

- 1) **Iespējamais risinājums:** ieteikuma nosaukums.
- 2) **Nepieciešamās izmaiņas ieteikumu ieviešanai:** ieteikuma ieviešanai nepieciešamās darbības, t.sk. normatīvo aktu grozījumi, izmaiņas administratīvās procedūrās.
- 3) **Posms:** ietver investīciju projekta posmu, uz kuru attiecas ieteikums - Plānošanas / Sagatavošanās / Īstenošanas / Pēcuzraudzības posms.
- 4) **Ieviešanas termiņš:** ieteikuma ieviešanai nepieciešamās darbības iespējamais īstenošanas laika posms, kurš attēlots laika plānā.
- 5) **Kritērijs:** kritērijs, uz kuru attiecas ieteikuma ieviešana - SEG / AER / CO₂ piesaiste / klimata pārmaiņu riski.
- 6) **Nozare:** specifiska tautsaimniecības nozare, uz kuru attiecas ieteikums.
- 7) **Ieteikuma joma:** Rīcībpolitika / Normatīvi / Administratīvās procedūras / Monitorings
- 8) **Atbildīgā institūcija:** institūcija, kura atbildīga par ieteikuma ieviešanu.
- 9) **Iesaistītās institūcijas:** institūcijas, kuras iesaistītas ieteikuma ieviešanā, vai uz kurām attiecas izmaiņas institucionālajās atbildībās.
- 10) **Ietekmes uz valsts vai pašvaldību budžetu novērtējums:** ieteikuma ieviešanai nepieciešamais finansējuma apmērs un iespējamais finansējuma avots.
- 11) **IVN procedūra:** norādīts, vai ieteikums attiecas uz IVN / SIVN procesu.
- 12) **Finansējums:** uz kādu investīciju projekta finansējuma avotu attiecas ieteikums - privātais, valsts un pašvaldību vai ES atbalsta programmu finansējums.
- 13) **Izmaiņas institucionālajā atbildībā:** ar ieteikuma ieviešanu saistītās izmaiņas institucionālajās atbildībās, ietverot nacionālo, reģionālo un vietējo līmeni.
- 14) **Riski:** identificētie riski ieteikuma ieviešanai.
- 15) **Sagaidāmais ieguvums:** sagaidāmais ieguvums no ieteikuma ieviešanas.

1.1. Ieteikumi SEG emisiju samazināšanai, CO₂ piesaistes palielināšanai un pielāgošanās klimata pārmaiņām novērtēšanas prasību integrēšanai, Investīciju projektu īstenošanas rezultātā paliekošo ietekmju uz klimata pārmaiņām monitoringa uzlabošanai

Tabula 1. Ieteikumi SEG emisiju samazināšanai, CO₂ piesaistes palielināšanai un pielāgošanās klimata pārmaiņām novērtēšanas prasību integrēšanai un investīciju projektu īstenošanas rezultātā paliekošo ietekmju uz klimata pārmaiņām monitoringa uzlabošanai, un to ieviešanas soļi

Iespējamais risinājums	Nepieciešamās izmaiņas ieteikumu ieviešanai	Athbildīgā institūcija	Iesaisītie	Ietekme uz budžetu	Riski
IETEIKUMI INVESTĪCIJU PROJEKTU NOVĒRTĒŠANAS KRITĒRIJU DATU IEGUVEŠ PILNVEIDEI					
1. STIPRINĀT INVESTĪCIJU PROJEKTU IETEKMES KLIMATNEITRALITĀTES UN KLIMATNOTURĪBAS NOVĒRTĒJUMU IVN PROCESA IETVAROS					
<p>Lai novērtētu investīciju projekta plānoto darbību ietekmi uz klimatneitralitāti un klimatnoturību projektiem IVN procesa ietvaros⁶, nepieciešami grozījumi un papildinājumi vairākos normatīvajos aktos:</p> <p>1.1. Veikt grozījumus likumā "Par ietekmes uz vidi novērtējumu", papildinot ar prasību iekļaut IVN novērtējumu par investīciju projekta īstenošanas ietekmi uz SEG emisiju izmaiņām, AER izmantošanu, CO₂ piesaisti un veikt klimata pārmaiņu radīto risku novērtējumu pēc ieteiktas metodikas</p> <p><i>Likums "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" paredz IVN, kas apraksta paredzētās darbības vai plānošanas dokumenta īstenošanas izraisītas tiešas vai netiešas pārmaiņas vidē, kuras ietekmē vai var ietekmēt cilvēku, viņa veselību un drošību, kā arī bioloģisko daudzveidību, augsni, zemes dzīles, ūdeni, gaisu, klimatu, ainavu, materiālās vērtības, kultūras un dabas mantojumu, iespējamā pakļautība avāriju vai katastrofu riskiem un visu minēto jomu mijiedarbību.</i></p> <p><i>Ar likuma un MK noteikumu Nr.18 (13.01.2015) "Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību" grozījumiem paredzēt, ka IVN procesā jāveic klimata novērtējums, kurš ietver informācijas sniegšanu par SEG emisiju izmaiņām un AER izmantošanu, CO₂ piesaisti, kā arī paredzēt, ka jāveic novērtējums par klimata pārmaiņu radītajiem nākotnes riskiem, kas var ietekmēt projektu.</i></p>	VARAM KEM	VVD, VPVB	Normatīvo aktu grozījumi esošā budžeta ietvaros.	Nav identificēti	

⁶ Ieteikums izstrādāts, bāzējoties uz pētījumā veikto esošās prakses analīzi Ievadziņojumā (sadaļas 1.1.- 40.lpp., 1.2.-65.lpp., 1.3.- 98., 105.lpp. un 1.6.-182..lpp.) un Starpziņojumā analizēto valstu pieredzi - Dānijas (sadaļas 1.2.4.- 38.lpp., 2.1.1.-87.lpp.), Zviedrijas (sadaļas 1.3.1.- 42.lpp., 1.3.3.- 47.lpp.) un Vācijas (1.4.3.- 68., 69.lpp., 1.4.4.-80.lpp. un 2.1.1. - 85.lpp.).

⁷ Izmaksas noteiktas ar ekspertu metodi, balstoties uz līdzīgu dokumentu izstrādes izmaksām

Iespējamais risinājums	Nepieciešamās izmaiņas ieteikumu ieviešanai	Atbildīgā institūcija	Iesaistītie	Ietekme uz budžetu	Riski
<p>1.2. Veikt grozījumus MK noteikumos Nr.30 (27.01.2015) "Kārtība, kādā Valsts vides dienests izdod tehniskos noteikumus paredzētajai darbībai", novērtējumu par investīciju projekta īstenošanas ietekmi uz SEG emisiju izmaiņām, AER izmantošanu, CO₂ piesaisti un veikt klimata pārmaiņu radīto risku novērtējumu</p> <p><i>MK noteikumi Nr.30 (27.01.2015) "Kārtība, kādā Valsts vides dienests izdod tehniskos noteikumus paredzētajai darbībai" paredz, ka darbībām, kurām pēc sākotnējā izvērtējuma veikšanas nav nepieciešams IVN saskaņā ar likumu "Par ietekmes uz vidi novērtējumu", nepieciešami Tehniskie noteikumi. Veikt grozījumus MK noteikumu Nr.30 (27.01.2015) "Kārtība, kādā Valsts vides dienests izdod tehniskos noteikumus paredzētajai darbībai" 6.5. punktu "Darbības apraksts un izmantojamā tehnoloģija, kas attiecināma uz konkrēto darbību" ar apakšpunktu: "būtisks ar paredzēto darbību saistīts avāriju vai katastrofu risks, arī tāds, kuru var radīt klimata pārmaiņas (sniedzot novērtējumu par ietekmi uz SEG emisiju izmaiņām, AER izmantošanu un CO₂ piesaisti) kas pamatotas ar zinātnes atziņām" un 30. punktu, kurš paredz, ka Būvvalde vai institūcija, kura pilda būvvaldes funkcijas, nav tiesīga būvatļaujā izdarīt atzīmi par projektēšanas nosacījumu izpildi, ja nav izsniegti tehniskie noteikumi vai izsniegtie tehniskie noteikumi ir apstrīdēti vai pārsūdzēti, kā arī ja nav izpildītas tehnisko noteikumu prasības, ar nosacījumu "veikts novērtējums par klimata pārmaiņu mazināšanas darbībām un klimata pārmaiņu izraisīto risku izvērtējums".</i></p>					
<p>Posms: Plānošanas / Sagatavošanās / Īstenošanas / Pēcuzraudzības posms Ieviešanas termiņš: vidēja termiņa – ieteikuma ieviešana līdz 3 gadu periodā Kritērijs: attiecas uz SEG emisiju izmaiņām, AER izmantošanu, CO₂ piesaisti un klimatnoturību Nozare: neattiecas uz atsevišķu nozari Ieteikuma joma: Normatīvi / Administratīvās procedūras / Monitorings IVN procedūra: attiecas IVN / SIVN Finansējums: attiecas uz visiem IP finansējumiem Izmaiņas institucionālajā atbildībā: neparedz izmaiņas institucionālajā atbildībā Sagaidāmais ieguvums: Investīciju projektos, uz kuriem attiecas IVN novērtējuma veikšana, tiks veikts arī ietekmes uz SEG emisiju izmaiņām, AER izmantošanu, CO₂ piesaisti novērtējums un klimata pārmaiņu izraisīto risku izvērtējums, un pieejama informācija to novērtēšanai. Projektu īstenošanai pieejamas vadlīnijas un vienota metodika, kā IVN procesa ietvaros apkopot datus un novērtēt investīciju projektu ietekmi uz klimatneitralitātes un klimatnoturības aspektiem un ir izpratne par projekta novērtēšanu un tās ietvaros sniedzamo informāciju.</p>					

Iespējamais risinājums	Nepieciešamās izmaiņas ieteikumu ieviešanai	Atbildīgā institūcija	Iesaistītie	Ietekme uz budžetu	Riski
2. UZLABOT PAŠVALDĪBĀS PLĀNOTO INVESTĪCIJU PROJEKTU IETEKMES NOVĒRTĒŠANU ATTIECĪBĀ UZ KLIMATNEITRALITĀTI UN KLIMATNOTURĪBU⁸					
<p>2.1. Izstrādes stadijā esošajā "Klimata likumā" paredzēt, ka pašvaldības savos plānošanas dokumentos ietver plānoto investīciju projektu klimatneitralitātes un klimatnoturības mērķus visos investīciju projektu realizācijas posmos pēc ieteiktas metodikas</p> <p><i>Lai uzlabotu investīciju projektu ietekmes uz klimatneitralitāti novērtēšanu pašvaldību līmenī un projektu plānošanas ietvaros veiktu ilgtspējas novērtējumu atbilstoši klimata pārmaiņu radītiem nākotnes riskiem konkrētajā pašvaldībā, tiek rekomendēti grozījumi vairākos normatīvajos aktos.</i></p> <p><i>Izstrādes stadijā esošā "Klimata likuma" 41.pants paredz principa "Klimatdrošināšana" piemērošanu infrastruktūras projektos, kā arī 47.pants "Pašvaldības klimata politikas plānošana", esošajā redakcijā paredz, ka pašvaldība tās ilgtspējīgas attīstības stratēģijā, attīstības programmā un, ja nepieciešams, arī citos teritorijas attīstības plānošanas dokumentos, atbilstoši plānošanas reģiona noteiktajiem mērķiem, prioritātēm un nosacījumiem iekļauj klimata pārmaiņu mazināšanas un pielāgošanās klimata pārmaiņām mērķus, prioritātes, rīcības, pasākumus un projektus.</i></p> <p>2.2. Veikt grozījumus MK noteikumos Nr.157 (24.03.2014) "Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums", iekļaujot SIVN obligātu prasību tā ietvaros paredzēt pašvaldību visu investīciju projektu ietekmes uz klimatneitralitātes un klimatnoturības novērtējumus visos projekta posmos</p> <p><i>"Teritorijas attīstības plānošanas likums" likuma 5.pants. "Teritorijas attīstības plānošanas līmeņi un dokumenti" nosaka, ka SIVN jānodrošina SIVN visos teritoriālās plānošanas līmeņos, izstrādājot teritorijas attīstības plānošanas dokumentus. MK noteikumi Nr.157 (23.03.2004) "Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums", paredz SIVN veikšanu pašvaldībās.</i></p> <p><i>Veikt grozījumus MK noteikumos Nr.157 (24.03.2014) "Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums", iekļaujot prasības par pašvaldībām veicamo SIVN novērtējumu, ietverot klimatneitralitātes un klimatnoturības novērtējumus un kritērijus investīciju projektu novērtēšanai. Papildināt MK noteikumu II sadaļu "To plānošanas dokumentu veidi, kuriem nepieciešams stratēģiskais novērtējums", ar 2.2.3.punktu: "reģionāla vai vietēja līmeņa teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem attiecībā uz SIVN sadaļu, kas attiecas uz klimata pārmaiņu mazināšanas un piemērošanās klimata pārmaiņām ietverto informāciju".</i></p>	KEM VARAM	VPVB VVD Pašvaldības	Normatīvo aktu grozījumi esošā budžeta ietvaros. Papildus integrācijas ar plānoto VIS KKIS - 100 tūkst.	Nav identificēti	

⁸ Ieteikums izstrādāts, bāzējoties, bāzējoties uz pētījumā veikto esošās prakses analīzi - Ievadziņojumā (sadaļas 1.1.4.-49.,50.lpp. un 1.3.-105.lpp.) un Starpziņojumā analizēto valstu pieredzi - Dānijas (sadaļa 1.2.2.-27.lpp.) un Zviedrijas (sadaļa 1.3.3.-48.lpp.).

Iespējamais risinājums	Nepieciešamās izmaiņas ieteikumu ieviešanai	Atbildīgā institūcija	Iesaistītie	Ietekme uz budžetu	Riski
	<p><i>Paredzēt MK noteikumus, atbilstoši izstrādes stadijā esošā "Klimata likuma" 47.pantam "Pašvaldības klimata politikas plānošana" informācijas sniegšanu, nosakot konkrētus izpildes termiņus un kārtību, kā pašvaldībām iekļaut klimata pārmaiņu mazināšanas un pielāgošanās klimata pārmaiņām novērtējumus SIVN procesā.</i></p> <p>2.3. Veikt grozījumus likumā "Par ietekmes uz vidi novērtējumu", paredzot obligātas prasības SIVN ietvaros pašvaldībām veikt visu investīciju projektu ietekmes uz klimatneitralitātes un klimatnoturības novērtējumu pēc noteiktas metodikas visos projekta posmos</p> <p><i>Likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 4.panta trešā daļa paredz plānošanas dokumentu veidus, kuru izstrādē ir nepieciešams SIVN. Pašreiz paredzēts, ka SIVN jāsniedz reģionāla vai vietēja līmeņa nozaru politikas plānošanas dokumentiem, kuri attiecas uz visas nozares plānošanu. Grozījumos paplašināt prasību uz visiem reģionāla vai vietēja līmeņa nozaru politikas plānošanas dokumentiem. Pēc pašvaldības SIVN informācijas iespējams novērtēt investīciju projektu atbilstību pašvaldības klimatneitralitātes un klimatnoturības nosacījumiem atbilstošajā teritorijā.</i></p>				
<p>Posms: Plānošanas</p> <p>Ieviešanas termiņš: vidēja termiņa – ieteikuma ieviešana līdz 3 gadu periodā</p> <p>Kritērijs: attiecas uz SEG emisiju izmaiņām, AER izmantošanu, CO₂ piesaisti un klimatnoturību</p> <p>Nozare: neattiecas uz atsevišķu nozari</p> <p>Ieteikuma joma: Rīcībpolitika (reģionālā un pašvaldību līmenī /Rīcībpolitika / Normatīvi / Administratīvās procedūras</p> <p>IVN procedūra: attiecas SIVN</p> <p>Finansējums: attiecas uz visiem IP finansējuma veidiem</p> <p>Izmaiņas institucionālajā atbildībā: neparedz izmaiņas institucionālajā atbildībā</p> <p>Sagaidāmais ieguvums: Ir pieejami pašvaldību SIVN un iespējams veikt investīciju projektu novērtējumu attiecībā pret attiecīgajā reģionā vai pašvaldības teritorijā plānotajiem klimatneitralitātes rādītājiem un klimata pārmaiņu radīto risku novērtējumam. Pieejami bāzes dati investīciju projektu realizētājiem un pašvaldībai - par investīciju projektu ietekmi uz SEG emisiju izmaiņām, AER izmantošanu, CO₂ piesaisti un klimatnoturības aspektiem.</p>					

Iespējamais risinājums	Nepieciešamās izmaiņas ieteikumu ieviešanai	Atbildīgā institūcija	Iesaistītie	Ietekme uz budžetu	Riski
3. PAPLAŠINĀT IESNIEDZAMO KLIMATNEITRALITĀTES UN KLIMATNOTURĪBAS INFORMĀCIJU UN INVESTĪCIJU PROJEKTU IESNIEDZĒJU LOKU IZSTRĀDES STADIJĀ ESOŠAJĀ LIKUMĀ "ILGTSPĒJAS INFORMĀCIJAS ATKLĀŠANAS LIKUMS"⁹					
<p>3.1. Izstrādes stadijā esošajā likumā "Ilgtspējas informācijas atklāšanas likums" paredzēt MVU un pašvaldībām ietvert informāciju (sniegšanai VID EDS) par plānoto investīciju projektu ietekmi pa posmiem uz SEG emisiju izmaiņām, AER izmantošanu, CO₂ piesaisti un noturību pret klimata pārmaiņu radītajiem riskiem pēc ieteiktas metodikas</p> <p><i>Ieteikums ir izmantot investīciju projektu novērtēšanā saskaņā ar īstenotāju sniegto ilgtspējas, t.sk. darbības klimatneitralitātes un klimatdrošības aspektu novērtējumu, kuru tie sniedz atbilstoši Izstrādes stadijā esošajam "Ilgtspējas informācijas atklāšanas likums". Likuma II nodaļa "Ilgtspējas ziņojuma un konsolidētā ilgtspējas ziņojuma saturs" paredz ziņu sniegšanu, kas ietver investīciju plānus un to atbilstību plānošanas dokumentos ietvertiem klimata mērķiem. Ilgtspējas ziņojumu, ņemot vērā noteiktos gada pārskata iesniegšanas termiņus, iesniedz VID EDS.</i></p> <p><i>Ieteikums ir paplašināt Likumprojektā "Ilgtspējas informācijas atklāšanas likums" paredzēto ilgtspējas ziņojumu iesniedzēju loku arī uz MVU, kuri pretendē uz atbalsta finansējumu investīciju projektiem, izstrādājot vadlīnijas, kurās paredzēta vienkāršota ziņojumu sagatavošanas metodika.</i></p>		KEM	FM, VID	<p>Normatīvo aktu grozījumi esošā budžeta ietvaros.</p> <p>Izmaiņas VID EDS un vienkāršotā ziņojuma iesniegšanas vadlīniju izstrāde, un integrācija ar plānoto VIS KKIS - 60 tūkst.</p>	
<p>Posms: visi</p> <p>Ieviešanas termiņš: vidēja termiņa – ieteikuma ieviešana līdz 3 gadu periodā</p> <p>Kritērijs: attiecas uz SEG emisiju izmaiņām, AER izmantošanu, CO₂ piesaisti un klimatnoturību</p> <p>Nozare: neattiecas uz atsevišķu nozari</p> <p>Ieteikuma joma: Normatīvi / Administratīvās procedūras</p> <p>IVN procedūra: neattiecas uz IVN procedūru</p> <p>Finansējums: attiecas uz visiem IP finansējuma veidiem</p> <p>Izmaiņas institucionālajā atbildībā: VID</p> <p>Sagaidāmais ieguvums: Novērtējot investīciju projektu ietekmi uz klimatneitralitātes un klimatnoturības mērķu sasniegšanu, izmantot ilgtspējas ziņojumos</p>					

⁹ Ieteikums izstrādāts, bāzējoties uz pētījumā veikto esošās prakses analīzi - Ievadziņojumā (sadaļas 1.1.-24., 31.lpp., 1.1.4.-51., 52.lpp., 1.3.-89., 106.lpp, 1.4.2.-131.lpp. un 1.4.3.-144.lpp.) un Starpziņojumā analizēto Dānijas (sadaļas 1.2.3.-33.lpp., 3.1.-99.lpp., 3.1.-101.,103.lpp.) pieredzi.

Iespējamais risinājums	Nepieciešamās izmaiņas ieteikumu ieviešanai	Atbildīgā institūcija	Iesaistītie	Ietekme uz budžetu	Riski
4. PUBLISKO IEPIRKUMU VĒRTĒŠANĀ NOTEIKT PRIORITĀTI PREČU UN PAKALPOJUMU RĀDĪTĀJIEM, KAS RAKSTURO IETEKMI UZ SEG EMISIJU IZMAIŅĀM, AER IZMANTOŠANU, CO₂ PIESAISTI UN NOTURĪBU PRET KLIMATA PĀRMAIŅĀM¹⁰					
<p>4.1. Veikt grozījumus likumā "Publisko iepirkumu likums", paredzot augstāku novērtējumu precēm un pakalpojumiem, kuriem visā piegādes ķēdē ir labāki rādītāji attiecībā uz SEG emisiju izmaiņām, AER izmantošanu, CO₂ piesaisti un noturību pret klimata pārmaiņu radītajiem riskiem pēc ieteiktas metodikas</p> <p><i>Publisko iepirkumu likums 19. pantā "Zaļais publiskais iepirkums" paredz ņemt vērā MK noteikumu Nr. 353 (20.06.2017) "Prasības zaļajam publiskajam iepirkumam un to piemērošanas kārtība" prasības, bet drīkst nepiemērot šīs prasības Publisko iepirkumu likuma 9.panta kārtībā iepirkumiem ar līgumcenu līdz 42000 euro. Ieteikums ir veikt grozījumus Publisko iepirkumu likuma 9.pantā, ar kuriem noteikt, ka izņēmumi nav attiecināmi uz zaļā iepirkuma prasību ievērošanu.</i></p> <p><i>MK noteikumu Nr. 353 (20.06.2017) "Prasības zaļajam publiskajam iepirkumam un to piemērošanas kārtība" pielikumi ietver vienkāršotus pamatlīmeņa ES kritērijus. Zaļā publiskā iepirkuma kritēriju piemērošana nav obligāta daudzām preču un pakalpojumu grupām, kā arī pastāv daudzas iespējas iegādāties preces un pakalpojumus, kuru piegādes ķēdē zaļie principi nav ievēroti.</i></p> <p><i>Ieteikums ir publiskajos iepirkumos noteikt prioritāti preču un pakalpojumu rādītājiem, kas raksturo ietekmi uz SEG emisiju izmaiņām, AER izmantošanu, CO₂ piesaisti un noturību pret klimata pārmaiņu rādītājiem, ar ko publiskais sektors rādīs priekšzīmi visām nozarēm un ietekmēs piegādātāju lēmumus ieguldījumu veikšanai un izvēlēm savās piegādes ķēdēs, lai spētu izpildīt augstākus kritērijus.</i></p> <p>4.2. Veikt grozījumus MK noteikumos Nr. 353 (20.06.2017) "Prasības zaļajam publiskajam iepirkumam un to piemērošanas kārtība", nosakot obligātus klimatneitralitātes un klimatnoturības kritērijus zaļajam iepirkumam investīciju projektos visos projekta posmos (attiecināms uz atbalsta finansējuma projektu īstenošanas noteikumiem) pēc ieteiktām vadlīnijām</p> <p><i>Ieteikums ir paredzēt stingrākas zaļā iepirkuma prasības investīciju projektiem, kuri tiek realizēti ar atbalsta finansējumu. Noteikt, ka investīciju projektos drīkst iegādāties preces un pakalpojumus atbilst Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2020/852 papildinājumos aprakstītajiem tehniskās pārbaudes</i></p>	VARAM KEM	EM, FM, IUB	Nav tiešas ietekmes, augstāka preču un pakalpojumu cena ietekmē publiskā sektora kopējās izmaksas	Nav identificēts	

¹⁰ Ieteikums izstrādāts, bāzējoties uz pētījumā veikto esošās prakses analīzi - Ievadziņojumā (sadaļas 1.1.2.-47.lpp., 1.3.-106.lpp. un 1.4.2.-134., 137.lpp.) un Starpziņojumā analizēto valstu - Dānijas (sadaļas 1.2.3.-28., 29., 34.lpp. 1.2.4.-37., 39.lpp.), Zviedrijas (sadaļas 1.3.2.-45.lpp., 1.3.3.-48.lpp. un 1.3.4.-63.lpp.) un Vācijas (sadaļas 1.4.3.-68.lpp. un 1.4.4.-79.lpp.), pieredzi.

Iespējamais risinājums	Nepieciešamās izmaiņas ieteikumu ieviešanai	Atbildīgā institūcija	Iesaistītie	Ietekme uz budžetu	Riski
	<p><i>kritērijus, pēc kuriem nosaka, ar kādiem nosacījumiem konkrēta saimnieciskā darbība ir uzskatāma par tādu, kas būtiski sekmē klimata pārmaiņu mazināšanu vai pielāgošanos klimata pārmaiņām, un pēc kuriem nosaka, vai konkrētā saimnieciskā darbība nenodara būtisku kaitējumu kādam no pārējiem vidiskajiem mērķiem.</i></p> <p>4.3. Investīciju projektu atbalsta programmu noteikumos veikt grozījumus, nosakot kritērijus investīciju projektu atbilstībai ES taksonomijas klimatneitralitātes un klimatnoturības tehniskajiem noteikumiem, pēc ieteiktām vadlīnijām</p> <p><i>Publisko iepirkumu likuma 52. pants "Aprites cikla izmaksas" nosaka, ka iepirkuma procedūrā var ietvert aprites cikla izmaksu aprēķina metodiku un aprēķina veikšanai nepieciešamos datus. Ieteikums ir izstrādāt vienotu metodiku, kā publiskajos iepirkumos preču un pakalpojumu novērtējumā ietvert SEG emisiju izmaiņas, AER izmantošanu, CO₂ piesaisti un noturību pret klimata pārmaiņu radītajiem riskiem visā piegādes ķēdē.</i></p> <p><i>MK noteikumi Nr. 408 (13.07.2023) "Kārtība, kādā Eiropas Savienības fondu vadībā iesaistītās institūcijas nodrošina šo fondu ieviešanu 2021.–2027. gada plānošanas periodā", paredz nodrošināt projektu ieviešanā horizontālo principu koordināciju un uzraudzību ("Energiefektivitāte pirmajā vietā" – EM un "Klimatdrošināšana" - KEM) un novērtējumu par katru pārraudzībā esošo specifisko atbalsta mērķi, attiecīgi nosakot specifiskus vērtēšanas kritērijus. MK noteikumu 4. pielikums "Projekta izmaksu efektivitātes novērtēšana" paredz iesniedzējiem norādīt galvenos pieņēmumus izmaksu novērtēšanā, tostarp ekonomiskos ieguvumus un ārējos faktorus, kas saistīti ar klimata pārmaiņu mazināšanu un noturību katastrofu gadījumā), bet neietver konkrētus kritērijus un to aprēķina metodiku.</i></p>				
<p>Posms: Plānošanas / Sagatavošanās / Īstenošanas</p> <p>Ieviešanas termiņš: vidēja termiņa – ieteikuma ieviešana līdz 3 gadu periodā</p> <p>Kritērijs: attiecas uz SEG emisiju izmaiņām, AER izmantošanu, CO₂ piesaisti un klimatnoturību</p> <p>Nozare: neattiecas uz atsevišķu nozari</p> <p>Ieteikuma joma: Administratīvās procedūras</p> <p>IVN procedūra: neattiecas uz IVN procedūru</p> <p>Finansējums: ES Atbalsta / Valsts vai pašvaldību</p> <p>Izmaiņas institucionālajā atbildībā: neparedz izmaiņas institucionālajā atbildībā</p> <p>Sagaidāmais ieguvums: Atbalsta programmu projektu īstenošanas noteikumos noteikt stingrākas prasības zaļajam iepirkumam. Ietvert zaļo iepirkumu kā investīciju projektu ietekmes uz klimatneitralitāti un noturību pret klimata pārmaiņu radītajiem riskiem, novērtējuma prioritāru kritēriju.</p>					

Iespējamais risinājums	Nepieciešamās izmaiņas ieteikumu ieviešanai	Atbildīgā institūcija	Iesaistītie	Ietekme uz budžetu	Riski
IETEIKUMI INVESTĪCIJU PROJEKTU NOVĒRTĒŠANAS <u>MONITORINGA</u> PILNVEIDEI					
5. PAREDZĒT VALSTS INFORMĀCIJAS SISTĒMAS IZVEIDI - "KLIMATNEITRALITĀTES UN KLIMATNOTURĪBAS INFORMĀCIJAS SISTĒMA" (TURPMĀK – VIS KKIS) IZSTRĀDES STADIJĀ ESOŠAJĀ "KLIMATA LIKUMĀ". (TURPMĀK – VIS KKIS) IZVEIDI¹¹					
<p>5.1. Paredzēt VIS KKIS regulāri ievākt, uzturēt un monitorēt valsts noteiktos klimatneitralitātes un klimatnoturības rādītājus no dažādiem datu avotiem, veicot grozījumus MK noteikumus Nr. 817 (20.12.2022) "Klimata un enerģētikas ministrijas nolikums"</p> <p><i>Izstrādes stadijā esošajā "Klimata likumā" paredzēt VIS KKIS izveidošanu, kurā tiek uzturēti valsts noteikto klimata mērķu rādītāji un aktuālie dati, pēc kuriem novērtēt investīciju projektu ietekmi uz klimatneitralitāti un noturību pret klimata pārmaiņu radītajiem riskiem un novērtēt progresu klimata mērķu sasniegšanā. Izstrādes stadijā esošā "Klimata likuma" 5. pants "Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas un oglekļa dioksīda piesaistes monitorings, kontrole un ziņošana" paredz izveidot un uzturēt ilgtermiņa attīstības scenāriju modelēšanas sistēmu nacionālo siltumnīcefekta gāzu emisiju prognožu aprēķināšanai un klimata politikas vērtēšanai. Izstrādes stadijā esošajā "Klimata likumā" par informācijas sistēmas pārzini noteikt KEM.</i></p> <p>5.2. Izstrādāt VIS KKIS koncepciju, detalizēti paredzot starpiestāžu procesus un informācijas apmaiņu, t.sk. pašvaldību SIVN datu apmaiņu, VID EDS, LVĢMC u.c., par pārzini nosakot KEM</p> <p><i>Veikt VIS KKIS koncepcijas izstrādi un plānot tās izveidi, detalizēti analizējot starpiestāžu procesus un informācijas apmaiņu starp informācijas sistēmām t.sk. precizēt nepieciešamās datu apmaiņas starp datu turētājiem, kas noteikti MK noteikumos Nr.175 (24.02.2009) "Noteikumi par nacionālajiem vides indikatoriem" (ZM, LAD, LVMI "Silava", CSP, LVĢMC), kurās jau tiek uzturēti dati, kas nepieciešami investīciju projektu ietekmes uz klimatneitralitāti un klimatnoturību novērtēšanai (t.sk. LVĢMC, VVD, CFLA, VID, LAD, CSDD, VTUA, Plānošanas reģioni, Pašvaldības). Paredzēt VIS KKIS integrāciju ar likumā "Par piesārņojumu" minēto VVD IS un MK noteikumos Nr.250 (20.05.2014) noteikto Emisiju reģistru.</i></p>		KEM	EM, SM, VARAM, ZM, LAD, LVĢMC, CSP, "Silava" Plānošanas reģioni, Pašvaldības	Normatīvo aktu grozījumi esošā budžeta ietvaros. VIS KKIS koncepcijas izstrāde, sistēmas plānošana un izstrādes uzraudzība 100 tūkst. EUR ¹² VIS KKIS izstrāde 1. mlj. EUR (izvērtēt ES atbalsta finansējuma pieejamību)	Nav identificēts finansējuma avots

¹¹ Ieteikums izstrādāts, bāzējoties uz pētījumā veikto esošās prakses analīzi - Ievadziņojumā (sadaļas 1.1.-36., 41., 47.lpp., 1.2.-68.lpp., 1.4.-137., 144., 149.lpp.) un Starpziņojumā analizēto valstu - Dānijas (sadaļas 1.2.-38.lpp. un 2.1.-95., 97.lpp.), Zviedrijas (sadaļas 1.3.-62.lpp. un 3.1.-85., 95., 97.lpp.) un Vācijas (sadaļas 1.4.-69., 71.,81.lpp., 2.1.-95. un 3.1.-97.lpp.), pieredzi.

¹² Izmaksas noteiktas ar ekspertu metodi, balstoties uz līdzīga mēroga informācijas sistēmu izstrādes izmaksām

Iespējamais risinājums	Nepieciešamās izmaiņas ieteikumu ieviešanai	Atbildīgā institūcija	Iesaistītie	Ietekme uz budžetu	Riski
	<p><i>Paredzēt pašvaldību SIVN datu apmaiņu ar VIS KKIS. SIVN informācija ir nepieciešama, lai novērtētu investīciju projektu klimata mērķu sasniegšanā pašvaldībā un noteiktā teritorijā.</i></p> <p><i>Ieteikums ir VIS KKIS nodrošināt reģionāla un vietēja līmeņa pašvaldībām nepieciešamo funkcionalitāti, lai novērtētu investīciju projektu ietekmi uz SEG emisiju izmaiņas, AER izmantošanu, CO₂ piesaisti un noturību pret klimata pārmaiņu radītajiem riskiem attiecīgajā teritorijā, kā arī teritoriālās plānošanas un SIVN atbalstam, attīstības scenāriju simulēšanai, salīdzinošu rādītāju ieguvei un datos balstītu lēmumu pieņemšanai.</i></p> <p><i>Ieteikums ir VIS KKIS nodrošināt funkcionalitāti VSIA "Vides investīciju fonds", kurai "Klimata likuma" V nodaļā "Klimata finanšu instrumenti", noteiktas funkcijas attiecībā uz informācijas apkopošanu par projektiem un projektu īstenotāju iesniegto pārskatu par projektu rezultātu monitoringu.</i></p> <p>5.3. Veikt grozījumus MK noteikumos Nr. 817 (20.12.2022) "Klimata un enerģētikas ministrijas nolikums", paredzot kārtību operatīvo datu apmaiņai par SEG emisijām starp KEM un nozaru ministrijām</p> <p><i>Veikt grozījumus MK noteikumos Nr. 817 (20.12.2022) "Klimata un enerģētikas ministrijas nolikums", paredzot VIS KKIS efektīvākai KEM funkciju nodrošināšanai, kuras attiecas uz SEG emisiju un piesaistes mērķu izpildes sasniegšanas uzraudzības koordinēšanu, prognožu sagatavošanu un iesniegšanu, atbalsta programmu projektu vērtēšanu un Latvijas SEG emisiju un CO₂ piesaistes inventarizāciju, prognožu sagatavošanu.</i></p> <p><i>Ieteikums paredz veikt grozījumus, papildinot iesaistīto ministriju sarakstu, lai nodrošinātu atbalstu KEM funkciju izpildei, kuras nosaka MK noteikumi Nr. 817 (20.12.2022) "Klimata un enerģētikas ministrijas nolikums", kas saistītas ar SEG emisiju un piesaistes mērķu izpildes sasniegšanas uzraudzību un dalību klimata jomā saistīto projektu izstrādē un īstenošanā. Ieteikums ir papildināt MK noteikumus Nr. 817 (20.12.2022) "Klimata un enerģētikas ministrijas nolikums", ar punktu, kurš nosaka, ka KEM veido VIS KKIS, lai īstenotu vienotu uzraudzību un izsekojamību virzībā uz noteikto klimata mērķu sasniegšanu investīciju projektos, t.sk. veikt analīzi par mērķu sasniegšanu plānošanas reģionu, pašvaldību, nozaru un atbalsta programmu griezumā. Ieteikums veikt grozījumus MK noteikumos Nr. 675 (25.10.2022) "Siltumnīcefekta gāzu inventarizācijas sistēmas, prognožu sistēmas un sistēmas ziņošanai par pielāgošanos klimata pārmaiņām izveidošanas un uzturēšanas kārtība", kuri paredz SEG prognožu sagatavošanu, ņemot vērā nozaru rādītāju prognozes, valsts rīcībpolitikas un pasākumus. Noteikumi paredz, ka prognožu sagatavošanas nacionālajā sistēmā iesaistītās ministrijas ir EM, FM, IzM, SM, VARAM un ZM.</i></p>				
<p>Ieviešanas termiņš: ilgtermiņa (ieviešana 3 līdz 5 gadu periodā, izveidotās IS uzturēšana - ilgtermiņā)</p> <p>Posms: visi</p> <p>Kritērijs: attiecas uz SEG emisiju izmaiņām, AER izmantošanu, CO₂ piesaisti un klimatnoturību</p> <p>Nozare: neattiecas uz atsevišķu nozari</p>					

Iespējamais risinājums	Nepieciešamās izmaiņas ieteikumu ieviešanai	Atbildīgā institūcija	Iesaistītie	Ietekme uz budžetu	Riski
<p>Ieteikuma joma: Rīcībpolitika / Normatīvi / Administratīvais process / Monitorings</p> <p>IVN procedūra: neattiecas uz IVN procedūru</p> <p>Finansējums: attiecas uz visiem IP finansējuma veidiem Izmaiņas institucionālajā atbildībā: Likumprojekts "Klimata likums" paredz, ka VSIA "Vides investīciju fonds" uzrauga līgumu par projektu īstenošanu izpildi, pārbauda projektu īstenošanu iesniegtos pārskatus par projektu rezultātu monitoringu un iesniedz apkopoto informāciju KEM. Attiecībā uz šo uzdevumu izpildi Vides investīciju fonds atrodas KEM pārraudzībā.</p> <p>Sagaidāmais ieguvums: Izveidots nepieciešamais tehniskais nodrošinājums KEM funkciju efektīvai īstenošanai, t.sk. investīciju projektu novērtēšanai attiecībā uz klimata mērķu sasniegšanu un projektu rezultāta ilgtermiņa monitorēšanai. Nodrošināta efektīva klimatneitralitātes un klimatnoturības rādītāju informācijas apkopošana un investīciju projektu novērtēšana projektu un atbalsta programmu griezumā. Iespēja nodrošināt investīciju projektu īstenošanai nepieciešamos izejas datus, pieejamas rekomendācijas nozaru, teritoriālā griezumā. Dažādu atbalsta programmu un finansējuma avotu investīciju projektiem nodrošināta rādītāju pieejamība plānošanai un rezultātu novērtēšanai.</p>					
<p>6. INVESTĪCIJU PROJEKTU ATBALSTA PROGRAMMĀS NODROŠINĀT KLIMATNEITRALITĀTES UN KLIMATNOTURĪBAS KRITĒRIJU MONITORINGU VISOS PROJEKTA POSMOS¹³</p>					
<p>6.1. Paredzēt papildus laukus Kohēzijas politikas fondu vadības informācijas sistēmā (KPVIS), lai nodrošinātu datu ievadi par investīciju projektos paredzētajiem rādītājiem attiecībā uz SEG emisiju izmaiņām, AER izmantošanu, CO₂ piesaisti novērtējuma un klimata pārmaiņu izraisīto risku izvērtējumu (CFLA administrētajās programmās)</p> <p><i>MK noteikumi Nr. 408 (13.07.2023) "Kārtība, kādā Eiropas Savienības fondu vadībā iesaistītās institūcijas nodrošina šo fondu ieviešanu 2021.–2027. gada plānošanas periodā" 4. pielikums "Projekta izmaksu efektivitātes novērtēšana" paredz iesniedzējiem norādīt galvenos pieņēmumus izmaksu novērtēšanā, tostarp ekonomiskos ieguvumus un ārējos faktorus, kas saistīti ar klimata pārmaiņu mazināšanu un noturību katastrofu gadījumā), bet neietver konkrētus kritērijus un to aprēķina metodiku.</i></p> <p><i>KPVIS jau nodrošina CFLA administrētajās atbalsta programmās, informācijas apkopošanu un rezultatīvo rādītāju sasniegšanas progresa izvērtēšanu visos investīciju projektu īstenošanas posmos.</i></p> <p><i>Ieteikums paredz ietvert papildus laukus KPVIS, lai nodrošinātu datu ievadi par investīciju projektos paredzētajiem rādītājiem attiecībā uz SEG emisiju izmaiņām, AER izmantošanu, CO₂ piesaisti novērtējuma un klimata pārmaiņu izraisīto risku izvērtējumu un nodrošināt to uzraudzību, ietverot nosacījumus projektu</i></p>		CFLA LAD	FM ZM EM KEM VARAM	Esošā budžeta ietvaros KPVIS papildinājumu specifikācija un ieviešana 30 tūkst. EUR LAD EPS papildinājumu specifikācija un ieviešana 30 tūkst. EUR	

¹³ Ieteikums izstrādāts, bāzējoties uz pētījumā veikto esošās prakses analīzi - Ievadziņojumā (sadaļas 1.1.-33., 36., 37., 40., 41.lpp., 1.3.-89.lpp. un 1.6.-168.lpp.) un Starpziņojumā analizēto valstu - Dānijas (sadaļa 2.1.-88., 95.lpp.), Zviedrijas (sadaļa 2.1.-91., 95.lpp.) un Vācijas (sadaļa 1.4.-78.lpp. un 2.1.-95.lpp.), pieredzi.

Iespējamais risinājums	Nepieciešamās izmaiņas ieteikumu ieviešanai	Atbildīgā institūcija	Iesaistītie	Ietekme uz budžetu	Riski
	<p><i>īstenotājiem attiecībā uz veicamajiem iepirkumiem, klimata pārmaiņu radīto risku novērtēšanu, SEG emisiju aprēķina visā aprites ciklā ietveršanu, plānoto CO₂ piesaistes aprēķinu un šo rādītāju pamatojumu.</i></p> <p>6.2. Paredzēt papildus laukus LAD EPS sistēmā, lai nodrošinātu datu ievadi par investīciju projektos paredzētajiem rādītājiem attiecībā uz SEG emisiju izmaiņām, AER izmantošanu, CO₂ piesaisti novērtējuma un klimata pārmaiņu izraisīto risku izvērtējumu (LAD administrētajās programmās)</p> <p><i>LAD EPS jau nodrošina LAD administrētajās atbalsta programmās, informācijas apkopošanu un rezultātīvo rādītāju sasniegšanas progressa izvērtēšanu visos investīciju projektu īstenošanas posmos. Ieteikums paredz ietvert papildus laukus LAD EPS, lai nodrošinātu datu ievadi par investīciju projektos paredzētajiem rādītājiem attiecībā uz SEG emisiju izmaiņām, AER izmantošanu, CO₂ piesaisti novērtējuma un klimata pārmaiņu izraisīto risku izvērtējumu un nodrošināt to uzraudzību, ietverot nosacījumus projektu īstenotājiem attiecībā uz veicamajiem iepirkumiem, klimata pārmaiņu radīto risku novērtēšanu, SEG emisiju aprēķina visā aprites ciklā ietveršanu, plānoto CO₂ piesaistes aprēķinu un šo rādītāju pamatojumu.</i></p>				
<p>Posms: visi</p> <p>Ieviešanas termiņš: īstermiņa, ieteikumu ieviešana 1 – 2 gadu periodā</p> <p>Kritērijs: attiecas uz SEG emisiju izmaiņām, AER izmantošanu, CO₂ piesaisti un klimatnoturību</p> <p>Nozare: neattiecas uz atsevišķu nozari</p> <p>Ieteikuma joma: Administratīvās procedūras</p> <p>IVN procedūra: neattiecas uz IVN procedūru</p> <p>Finansējums: ES atbalsta finansējums</p> <p>Izmaiņas institucionālajā atbildībā: Atbalsta programmu uzraudzībai noteikt papildus uzraudzības kritērijus</p> <p>Sagaidāmais ieguvums: Nodrošināt investīciju projektu novērtēšanu pēc klimatneitralitātes un klimatnoturības rādītājiem, progressa mērķu sasniegšanā uzraudzību projekta īstenošanas posmā, sasniegto rezultātu novērtēšanu un uzraudzību.</p>					

Iespējamais risinājums	Nepieciešamās izmaiņas ieteikumu ieviešanai	Atbildīgā institūcija	Iesaistītie	Ietekme uz budžetu	Riski
7. ESOŠĀ STATISTIKAS DATU APKOPOŠANAS PROCESĀ (CSP) IETVERT PAPILDUS DATUS¹⁴					
7.1. Esošā statistikas datu apkopošanas procesā (CSP) ietvert klimatneitralitātes un klimatnoturības novērtējumu investīciju projektiem visos projektu īstenošanas posmos, attiecībā ne tikai uz lielajiem uzņēmumiem, bet statistiski reprezentabli iekļaujot arī MVU un pašvaldības		KEM CSP			Nav identificēti
<p>Posms: visi</p> <p>Ieviešanas termiņš: vidēja termiņa – ieteikuma ieviešana līdz 3 gadu periodā</p> <p>Kritērijs: attiecas uz SEG emisiju izmaiņām, AER izmantošanu, CO₂ piesaisti un klimatnoturību</p> <p>Nozare: neattiecas uz atsevišķu nozari - visas</p> <p>Ieteikuma joma: Administratīvās procedūras</p> <p>IVN procedūra: neattiecas uz IVN procedūru</p> <p>Finansējums: attiecas uz visiem IP finansējuma veidiem</p> <p>Izmaiņas institucionālajā atbildībā: neparedz izmaiņas institucionālajā atbildībā</p> <p>Sagaidāmais ieguvums: Nodrošināta informācija par investīciju projektos sasniegtajiem klimatneitralitātes un klimatnoturības rādītājiem, t.sk. par investīciju projektiem, kuru dati netiek iegūti atbalsta programmu nosacījumū, publisko iepirkumu vai ilgtspējas ziņojumu ietvaros, t.sk. par MVU un pašvaldībām.</p>					

¹⁴ Ieteikums balstīts novērojumos, ka pašreiz investīciju projektu klimatneitralitātes novērtēšanai vismazāk informācijas pieejams par MVU un pašvaldību realizētiem projektiem, uz kuriem neattiecas IVN procedūras, Ievadziņojumā (sadaļas 1.1.-31., 51., 52.lpp. un 1.3.-83., 89., 106.lpp.) un Starpziņojumā analizēto valstu - Dānijas (sadaļas 1.2.-33., 35.lpp., 3.1.-99.lpp. un 3.2.-102.lpp.), Zviedrijas (sadaļas 1.3.-58.lpp. un 3.2.-102.lpp.) un Vācijas (sadaļas 1.4.-72., 73.lpp. un 3.2.-102.lpp.), pieredzi.

Iespējamais risinājums	Nepieciešamās izmaiņas ieteikumu ieviešanai	Atbildīgā institūcija	Iesaistītie	Ietekme uz budžetu	Riski
IETEIKUMI INVESTĪCIJU PROJEKTU NOVĒRTĒJUMU <u>METODIKU UN VIENOTU STANDARTU</u> IZSTRĀDEI					
8. IZSTRĀDĀT INVESTĪCIJU PROJEKTU KLIMATNEITRALITĀTES UN KLIMATNOTURĪBAS NOVĒRTĒJUMU METODIKAS UN IEVIEST VIENOTU STANDARTU PIEMĒROŠANU¹⁵					
<p>8.1. Izstrādāt vadlīnijas klimata pārmaiņu radīto risku novērtēšanai investīciju projektos. Paredzēt skaidrojoša pielikuma izstrādi likumam "Par ietekmes uz vidi novērtējumu", izstrādes stadijā esošajam "Klimata likumam", izstrādes stadijā esošajam likumam "Ilgspējas informācijas atklāšanas likums", likumam "Publisko iepirkumu likums"</p> <p>8.2. Pilnveidot vadlīnijas un izstrādāt metodikas par investīciju projekta ietekmes uz SEG emisiju izmaiņām, AER izmantošanu un CO₂ piesaisti novērtēšanu. Paredzēt skaidrojoša pielikuma izstrādi likumam "Par ietekmes uz vidi novērtējumu", izstrādes stadijā esošajam "Klimata likumam", izstrādes stadijā esošajam likumam "Ilgspējas informācijas atklāšanas likums", likumam "Publisko iepirkumu likums"</p> <p>8.3. Izstrādāt klimatneitralitātes un klimatnoturības novērtēšanas vadlīnijas privātā un publiskā finansējuma investīciju projektu īstenotajiem preču un pakalpojumu iepirkumu vērtēšanā. Paredzēt skaidrojoša pielikuma izstrādi MK noteikumos Nr. 353 (20.06.2017) "Prašības zaļajam publiskajam iepirkumam un to piemērošanas kārtība"</p> <p>Vienotu metodiku izstrādes vai aprobēšanas procesā un vadlīniju izstrādē nepieciešams sadarboties ar mērķauditorijām, nodrošināt uzņēmēju, nozaru un nozaru asociāciju iesaisti.</p>		KEM VARAM	VPVB, VVD, FM, IUB	Metodiku izstrādes izmaksas atsevišķi nozarēm un saistītajiem normatīviem, 120 tūkst. EUR.	Nav identificēti
<p>Posms: Plānošanas</p> <p>Ieviešanas termiņš: ilgtermiņa (ieviešana līdz 3 gadu periodā, vadlīniju papildināšana, aktualizēšana un saistīto IS uzturēšana – ilgtermiņā)</p>					

¹⁵ Ieteikums balstīts aplūkotajās metodikās, Ievadziņojuma 1.6. sadaļā "Taksonomijas tehnisko pārbaudes kritēriju iespējamās izmantošanas novērtējums investīciju projektu novērtēšanā visos to cikla posmos" (163.-181.lpp.). Darba autori izvirza novērtējuma metodes: (1) IVN un ietekmes uz vidi un sociālās ietekmes novērtējums, (2) ekonomiskā novērtējuma rokasgrāmata 2021.–2027. gadam, (3) Dzīves cikla novērtējums (LCA), (4) ANO SDGS un (5) Klimata izmaksu un ieguvumu analīze (CCA), kā piemērotākās pielietošanai investīciju projektu novērtēšanai attiecībā pret klimatneitralitātes mērķiem (sadaļa 1.6.-181.lpp.). Starpziņojumā analizēto valstu pieredze metodiku izmantošanā - Dānijā (sadaļas 1.2.-29., 31.lpp. 2.1.-83., 89.lpp. un 3.1.-97., 100.lpp.), Zviedrijā (sadaļa 3.1.-97., 100.lpp.) un Vācijā (sadaļas 1.4.-67., 70., 73., 75., 78., , 81.lpp. un 3.1.-97., 100.lpp.).

Iespējamais risinājums	Nepieciešamās izmaiņas ieteikumu ieviešanai	Atbildīgā institūcija	Iesaistītie	Ietekme uz budžetu	Riski
<p>Kritērijs: attiecas uz SEG emisiju izmaiņām, AER izmantošanu, CO₂ piesaisti un klimatnoturību</p> <p>Nozare: neattiecas uz atsevišķu nozari - visas</p> <p>Ieteikuma joma: Administratīvās procedūras</p> <p>IVN procedūra: neattiecas uz IVN procedūru</p> <p>Finansējums: ES atbalsta finansējums / valsts un pašvaldību finansējums</p> <p>Izmaiņas institucionālajā atbildībā: neparedz izmaiņas institucionālajā atbildībā</p> <p>Sagaidāmais ieguvums: Vadlīnijas apraksta procesu un nepieciešamās darbības, lai veiktu objektīvu novērtējumu par projekta ietekmi uz klimatneitralitātes un klimatnoturības rādītājiem, bāzes datu izmantošanu un novērtēšanu specifiski projekta nozarei.</p> <p>Vadlīnijās aprakstīts process un nepieciešamās darbības, lai veiktu klimata pārmaiņu radīto risku novērtēšanu, atbilstoši investīciju projekta īstenošanas teritorijai un specifiski projekta nozarei. Veiktas iesaistīto pušu apmācības par vadlīnijās paredzēto procesu, metodoloģiju un izmantojamiem rīkiem, nepieciešamības gadījumā rīkot seminārus, kuri orientēti uz projektu novērtēšanu konkrētās nozarēs.</p> <p>Investīciju projektu īstenošanai pieejamas vadlīnijas klimatneitralitātes un klimatnoturības novērtējumu sagatavošanai. Nodrošināta salīdzināma informācija investīciju projektu novērtēšanai un monitoringa dati.</p>					

1.2. Ieteikumu ieviešanas laika plāns

Tabula 2. Ieteikumu ieviešanas laika plāns

Ieteikumi SEG emisiju samazināšanai, CO2 piesaistes palielināšanai un pielāgošanās klimata pārmaiņām novērtēšanas prasību integrēšanai, Investīciju projektu īstenošanas rezultātā paliekošo ietekmju uz klimata pārmaiņām monitoringa uzlabošanai.
Ieteikumu ieviešanas laika plāns

IETEIKUMI	2024		2025		2026		2027		2028		2029		2030	
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
<u>IETEIKUMI INVESTĪCIJU PROJEKTU NOVĒRTĒŠANAS KRITĒRIJU DATU IEGUVES PILNVEIDEI</u>														
1. Stiprināt investīciju projektu ietekmes klimatneitralitātes un klimatnoturības novērtējumu IVN procesa ietvaros	X	X	X	X	X	X	X	X	X					
2. Uzlabot pašvaldībās plānoto investīciju projektu ietekmes novērtēšanu attiecībā uz klimatneitralitāti un klimatnoturību	X	X	X	X	X	X	X	X	X					
3. Paplašināt iesniedzamo klimatneitralitātes un klimatnoturības informāciju un investīciju projektu iesniedzēju loku izstrādes stadijā esošajā likumā "Ilgtspējas informācijas atklāšanas likums"			X	X	X	X	X	X	X	X				
4. Publisko iepirkumu vērtēšanā noteikt prioritāti preču un pakalpojumu rādītājiem, kas raksturo ietekmi uz SEG emisiju izmaiņām, AER izmantošanu, CO2 piesaisti un noturību pret klimata pārmaiņām			X	X	X	X	X	X	X	X				
<u>IETEIKUMI INVESTĪCIJU PROJEKTU NOVĒRTĒŠANAS MONITORINGA PILNVEIDEI</u>														
5. Paredzēt valsts informācijas sistēmas izveidi - "Klimatneitralitātes un klimatnoturības informācijas sistēma" (turpmāk – VIS KKIS) izstrādes stadijā esošajā "Klimata likumā".			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
6. Investīciju projektu atbalsta programmās nodrošināt klimatneitralitātes un klimatnoturības kritēriju monitoringu visos projekta posmos			X	X	X	X	X	X	X	X				
7. Esošā statistikas datu apkopošanas procesā (CSP) ietvert papildus datus			X	X	X	X	X	X	X	X				
<u>IETEIKUMI INVESTĪCIJU PROJEKTU NOVĒRTĒJUMA METODIKU UN VIENOTU STANDARTU IZSTRĀDEI</u>														
8. Izstrādāt investīciju projektu klimatneitralitātes un klimatnoturības novērtējumu metodikas un ieviest vienotu standartu piemērošanu			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

1.3. Ieteikumu SVID izvērtējums

Sadaļā apkopota SVID analīze ieteikumu ieviešanai attiecībā uz investīciju projektu klimatneitralitātes un klimatnoturības novērtēšanu visos projektu īstenošanas posmos. Latvijas stiprās puses ietver spēcīgu ES un vietējo plānošanas dokumentu un normatīvu bāzi, kas nosaka nacionāla, reģionāla un vietēja līmeņa klimatneitralitātes un klimatnoturības mērķus, tiek īstenotas un plānotas atbalsta programmas investīciju projektiem, bet galvenās vājās puses ir datu pieejamības trūkums un nepietiekams informatīvais nodrošinājums, kā arī zināšanu trūkums. Ieteikumu ieviešanas iespējas saistītas ar procesu uzlabošanu, zaļākas iepirkumu politikas veidošanu un tehnoloģiskā atbalsta pilnveidi, bet draudi ietver resursu trūkumu un sarežģītas procedūras. Ir svarīgi uzlabot datu vākšanu, nodrošināt labākus institucionālos mehānismus un izstrādāt saskaņotas metodoloģijas, kas uzlabotu investīciju projektu novērtēšanu attiecībā uz klimatneitralitāti visos to īstenošanas posmos, vienlaikus nodrošinot rezultātu efektīvu monitoringu. SVID analīzi skat. *Tabula 3*.

Tabula 3. Ieteikumu SVID izvērtējums

Stiprās puses	Vājās puses
<ol style="list-style-type: none"> ES normatīvi un Latvijas plānošanas dokumenti paredz klimata mērķus un to sasniegšanas rādītājus Likumdošanā ir ietverti klimata mērķi un to sasniegšanas rādītāji Ilgtermiņa ziņojumi ietver informāciju Lielo uzņēmumu realizēto investīcijas projektu novērtēšanai SIVN un IVN ietvaros tiek veikta investīciju projektu ietekmes uz klimata pārmaiņām novērtēšana Ir paredzēts ES atbalsta finansējums investīciju projektiem, kuri atbilst klimata mērķiem ES taksonomija ietver precīzi definētus nosacījumus kuru ietveršanu IP iespējams novērtēt 	<ol style="list-style-type: none"> Vispārējs bāzes datu trūkums investīciju projektu plānošanas posmā Nepietiekams informatīvais nodrošinājums efektīvam iestāžu darbam, atbilstoši noteiktajām funkcijām (klimata mērķa sasniegšanas rādītāju datu pieejamība, lai novērtētu investīciju projektu īstenošanas ietekmi uz SEG emisiju izmaiņām, AER izmantošanu, CO₂ piesaisti un gatavību pielāgoties klimata pārmaiņu radītajiem riskiem) IVN neattiecas uz visiem investīciju projektiem un nenodrošina informāciju par visiem nozares vai noteiktas teritorijas IP IVN neparedz veikt konkrētu novērtējumu par investīciju projektu ietekmi uz AER izmantošanu, CO₂ piesaisti un noteiktu kārtību klimata pārmaiņu radīto risku novērtējumu veikšanai SIVN netiek veikts visu pašvaldību plānošanas dokumentu izstrādē Ilgtermiņa ziņojuma kārtība neparedz, ka ziņojumus sniedz MVU Nepietiekami dati par MVU investīciju projektu ietekmi uz klimata mērķu sasniegšanu Nepietiekams zināšanu līmenis nozaru uzņēmumos, īpaši MVU, par investīciju projektu ietekmes uz klimata mērķiem novērtēšanu
Iespējas	Draudi
<ol style="list-style-type: none"> Publiskajos iepirkumos noteikt prioritāti zaļajam iepirkumam Iegūt Ilgtspējas ziņojumos paredzēto informāciju arī no MVU Esošo IVN procesu iespējams papildināt, lai iegūtu nepieciešamo informāciju investīciju projektu ietekmes novērtējumu uz SEG emisiju izmaiņām, AER izmantošanu, CO₂ piesaisti un to, vai paredzēti klimata pārmaiņu radīto risku mazināšanas pasākumi. Uzlabot SIVN procesā pašvaldību plānoto investīciju projektu ietekmi uz klimatneitralitāti un klimata pārmaiņu radīto risku novērtēšanai Tehniskā nodrošinājuma pilnveide, lai nodrošinātu efektīvu datu apmaiņu investīciju projektu plānošanai un novērtēšanai un monitorēšanai pēc to ietekmes uz klimata mērķiem Vadlīnijas investīciju projekta ietekmes uz SEG emisiju izmaiņām, AER izmantošanu, CO₂ piesaistes novērtējuma veikšanai un klimata pārmaiņu radīto risku novērtēšanai var nodrošināt IP īstenošanai projekta plānotajām darbībām un nozarei specifisku metodiku ES un starptautiskais atbalsts Inovācijas un tehnoloģiju iespējas 	<ol style="list-style-type: none"> Administratīvi sarežģīts un resursu ietilpīgs process investīciju projektu ietekmes uz klimatu novērtēšanā Nav pieejama informācija IP novērtēšanai, uz kuriem neattiecas IVN, procesa sadārdzināšanās un sarežģītība IP īstenošanai Informācijas sagatavošana SIVN prasa pārāk lielus resursus priekš vietējā līmeņa pašvaldībām, process kavē plānošanas dokumentu izstrādi Ilgtermiņa ziņojumos sniedzamās klimatneitralitātes un klimatnoturības rādītāju informācijas sagatavošana prasa pārāk lielus resursus priekš MVU Kvalificētu speciālistu trūkums iesaistītajās pusēs Sabiedrības ietekme uz teritoriālo attīstības plānojuma realizāciju Tieša atkarība no ārējā finansējuma Izmaiņas un jauni nosacījumi, līdz ar ko vadlīnijas zaudē aktualitāti.

PIELIKUMI

1. Pielikums – papildus intervijas ar Rīgas satiksme un VPVB

Pēc ekspertu semināra "Investīciju projektu ietekmes uz klimatneitralitāti un klimatnoturību novērtēšana" diskusijām, tika veiktas papildus intervijas ar Rīgas satiksme un VPVB, prezentācijā ietvertu ieteikumu apspriešanai un precizēšanai.

2. Ieteikumu apspriešana ar Rīgas satiksme

Tabula 4 Ieteikumu apspriešana ar Rīgas satiksme

Rīgas satiksme	
Uzņēmuma raksturojums	<i>Rīgas satiksme</i> ir Rīgas valstspilsētas pašvaldības sabiedrība ar ierobežotu atbildību. <i>Rīgas satiksme</i> apsaimnieko Rīgas autostāvvietas, iznomā transportlīdzekļus, apkalpo 51 autobusu maršrutu, 21 trolejbusu maršrutu un 5 tramvaju maršrutus. Autobusu maršrutu garums ir 875 kilometri. Sabiedriskajos transportlīdzekļos gadā tiek pārvadāti ap 90 tūkst. pasažieri.
Uzņēmuma lielums	Lielais uzņēmums - <i>Rīgas satiksme</i> tiek nodarbināti ap 3390 darbinieki un gada apgrozījums ir ap 168 milj. EUR <i>Rīgas satiksme</i> veic novērtējumus par klimatneitralitātes un klimatnoturības rādītājiem un darbībām to uzlabošanai saskaņā ar ES direktīvu par ilgtspējas ziņojumu, kurā ir ļoti precīzi definēti dažādi ziņojumā ietveramie rādītāji. <i>Rīgas satiksme</i> ir veikusi un plāno realizēt dažādus projektus, kuros ir darbības, kas saistītas ar klimatneitralitātes un klimatnoturības aspektiem.
ANM plāna īstenošanas atbalsta programmas nosacījumos ietvertie investīciju projektu klimatneitralitātes un klimatnoturības mērķi	<i>Rīgas satiksme</i> pasažieru pārvadājumos iesaistīti ap 400 autobusu, 250 no tiem tuvāko gadu laikā ir jāmaina pret jauniem, kuri atbilst vides prasībām un šī brīža izpratnei par kvalitatīvu pakalpojumu. No 2024. gada sabiedriskajā transportā zaļās komponentes ir obligātas , tāpēc daļa autobusu tiks aizstāti ar elektroautobusiem. <i>Rīgas satiksme</i> īsteno projektus Latvijas atveseļošanas un noturības plāna ietvaros - Reforma 1.1.1. Rīgas metropoles areāla transporta sistēmas zaļināšana, kuras mērķis ir palīdzēt samazināt SEG emisijas, galveno uzmanību pievēršot transportam, kas ir lielākais SEG emisiju avots (28,5 % no kopējām SEG emisijām. Rīgas metropoles areālā dzīvo aptuveni 65 % Latvijas iedzīvotāju. Īpašs mērķis ir konsolidēt un racionalizēt pašlaik sadrumstaloto transporta sistēmu, lai stimulētu sabiedriskā transporta izmantošanu. Pasākums ietver Rīgas metropoles areāla transporta sistēmas vispārēju pārplānošanu . Izveido multimodālu sabiedriskā transporta tīklu ar vienotu un saskaņotu kustības grafiku, vienotu cenu un atlaižu politiku un vienotu biļešu sistēmu. Pasākums ietver arī būtisku investīciju programmu tūrā mobilitātē un infrastruktūrā ar uzsvaru uz dzelzceļa risinājumiem (81 km dzelzceļa elektrifikācija) un bezizmešu sabiedrisko transportu (četrus zemās grīdas tramvaju, 17 elektroautobusu un septiņu elektroautobusu uzlādes staciju iegāde, veloceļu būvniecība) . To pabeidz, izbūvējot viedei draudzīgus mobilitātes mezglus (sešus reģionālos un divus vietējos mobilitātes punktus), neatkarīgu ātrgaitas transporta līniju, kas paredzēta sabiedriskajam transportam, un tramvaja līnijas pagarināšanu par 3,5 km, lai atbalstītu multimodālā transporta izmantošanu. Investīciju projektu plāno īstenot līdz 2026. gada 31. augustam. ANM atbalsta nosacījumi paredz projektā klimatneitralitātes un klimatnoturības mērķus. Programmas nosacījumi neietver metodiku, kā veikt aprēķinu ieguvumiem SEG emisiju samazināšanā. Sabiedriskais transports Rīgā pašreiz rada vien 2% no kopējām pilsētas SEG emisijām. MK noteikumi Nr.57 07.02.2023. ¹⁶ "Eiropas Savienības Atveseļošanas un noturības mehānisma plāna 1. komponentes "Klimata pārmaiņas un vides ilgtspēja" 1.1. reformu un investīciju

¹⁶ Avots: Ministru kabineta noteikumi Nr. 57

Rīgā 2023. gada 7. februārī (prot. Nr. 6 23. §)

Eiropas Savienības Atveseļošanas un noturības mehānisma plāna 1. komponentes "Klimata pārmaiņas un vides ilgtspēja" 1.1. reformu un investīciju virziena "Emisiju samazināšana transporta sektorā" 1.1.1.r. reformas "Rīgas metropoles areāla transporta sistēmas zaļināšana" 1.1.1.3.i. investīcijas "Pilnveidota veloceļu infrastruktūra" īstenošanas noteikumi <https://tapportals.mk.gov.lv/structuralizer/data/nodes/6ea64f87-7bb4-4236-9136-ebb0239e8819/preview>

<p>virziena "Emisiju samazināšana transporta sektorā" 1.1.1.r. reformas "Rīgas metropoles areāla transporta sistēmas zaļināšana" 1.1.1.3.i. investīcijas "Pilnveidota veloceļu infrastruktūra" īstenošanas noteikumi" paredz šādus nosacījumus:</p> <p>34.4. investīcija tiešā veidā palīdz sasniegt klimatneitralitātes mērķus;</p> <p>34.7. jau projektēšanas stadijā tiek ņemti vērā ar klimata pārmaiņām saistītie riski un noteikti arī ar būvniecību, uzturēšanu un ekspluatāciju saistītie riski.</p> <p>Projekta īstenošanā novērtēt iespējams tikai tiešo ietekmi uz SEG emisijām, nomainot autobusus uz elektriskiem. ES taksonomija paredz nosacījumus, ka no 2026 gada sākot, atbalstīta tiek tikai tīru elektroautobusu iegāde, bet līdz 25 beigām atbilstoši ir arī EURO6. Ir iespējams ES taksonomijas regula nosaka, ka jāņem vērā mērogi un ietekme jāvērtē attiecībā uz sasniedzamo mērķi kopumā – t.i. piesārņotājs ir nevis publiskais transports, bet privātais, līdz ar to SEG emisiju būtiska samazinājuma daļa būs nevis tieši no autobusu nomaiņas, bet no tā, vai izdosies piesaistīt sabiedriskajam transportam tos, kuri pašreiz izmanto privāto transportu un rada lielāko emisiju daļu pilsētā. Projekta īstenošanu skatījumā, rekomendācija ir papildus tiešajiem kritērijiem, novērtēt paredzamo projekta ietekmi uz mērķi – "paradumu maiņa", veicot mērķauditorijas esošo paradumu un to ietekmējošo faktoru analīzi, lai novērtētu, cik reāli ir, ka mērķis tiks sasniegts kopumā. Atsevišķi vērtējams projekts – autobusi elektriski, bet mērķis ANM programmā ir samazināt emisijas kopējo apjomu. Tikai autobusu nomaiņa uz tīriem šī mērķa sasniegšanai ir nepietiekami. Atvērtie jautājumi aprēķina sagatavošanai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - cik tieši tiek iegūts – tikai autobusu nomaiņa. - cik tiek iegūts, veidojot mobilitātes punktus, vai tie veicinās paradumu maiņu? - kā aprēķināt kopējo ieguvumu – plānojot, cik pasažieri veiks šo paradumu maiņu un kādu faktoru ietekmē? <p>Klimatnoturība – mobilitātes punkti iecerēti gan paradumu maiņai, gan tiem būtu jāietver klimatnoturības faktorus – vai paredzētas iespējas un nosacījumi, kas būtu jāievēro - paslēpties no vēja, lietus, krusas, karstuma, t.sk. pārvietojoties starp staciju un pieturu.</p> <p>Rekomendācijas ir apsvērt: kādu metodiku projekta īstenošanai izvēlēties, projekta tiešo SEG emisiju samazinājuma aprēķināšanai un ar kā veikt klimata risku izvērtēšanu un to mazināšanas pasākumu plānošanu mobilitātes punktos. Plānojot atbalsta nosacījumus, veikt plašāku mērķauditorijas analīzi, lai iegūtu informāciju par galvenajiem ietekmes faktoriem uz paradumu maiņu, ko attiecīgi vērtēt investīciju projektos.</p>	
--	--

3. Ieteikumu apspriešana ar Vides pārraudzības valsts biroju

Tabula 5 Ieteikumu apspriešana ar Vides pārraudzības valsts biroju

Vides pārraudzības valsts birojs	
VPVB	VPVB ir VARAM pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kuras darbības mērķis ir novērst vai samazināt darbību nelabvēlīgo ietekmi uz vidi. Visos Investīciju projektu posmos VPVB ir vairākas funkcijas un uzdevumi nacionālā līmenī, t.sk. saskaņā ar likumdošanas prasībām veikt paredzēto darbību IVN novērtēšanu, pārraudzīt SIVN veikšanu, pieņemt lēmumu par SIVN nepieciešamību konkrētam dokumentam, noteikt institūcijas, kurām iesniedzējs nosūta plānošanas dokumenta projektu un vides pārskatu, lai saņemtu komentārus un atzinumu, noteikt sabiedrības informēšanas kārtību, kā arī informēšanas kārtību pārrobežu ietekmes gadījumā, un plānošanas dokumenta monitoringu.
Izvērtējamie ieteikumi	Normatīvu pilnveide datu ieguvei SIVN un IVN procesa ietvaros - normatīvi , kas būtu jāizvērtē ieteikumu kontekstā, ir - likums „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” nosaka, ka investīciju projektu izstrādāšanas procesā ir jāiesniedz detalizēta informācija, lai veiktu vides ietekmes novērtējumu (IVN), lai novērtētu, kā projekts ietekmēs vidi un kādas sekas tas var radīt. Nosaka, ka SIVN ir nepieciešams nacionālā līmeņa attīstības plānošanas dokumentiem, nacionālā līmeņa teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem un reģionāla vai vietēja līmeņa plānošanas dokumentiem, bet vietējo pašvaldību līmenī tie dažkārt nav izstrādāti. MK noteikumi Nr. 18 (13.01.2015) „Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību” ¹⁷ nosaka, ka paredzētās darbības ierosinātais paredzēto darbību

¹⁷ Avots: 2015.gada 13.janvāra Ministru kabineta noteikumi Nr.18 “Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību”, Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/271684-kartiba-kada-noverte-paredzetas-darbibas-ietekmi-uz-vidi-un-akcepte-paredzeto-darbibu>

piesaka, iesniedzot iesniegumu Vides pārraudzības valsts birojā vai Valsts vides dienestā atbilstoši likumā "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" noteiktajai kompetencei.

MK noteikumi Nr. 157 (24.03.2014) "Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums"¹⁸ nosaka kārtību, kādā veicams SIVN un arī nosaka, ka novērtējums ir nepieciešams nacionālā līmeņa attīstības plānošanas dokumentiem, nacionālā līmeņa teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem un reģionāla vai vietēja līmeņa plānošanas dokumentiem. Līdz ar to, visos līmeņos ir iespējams izmantot SIVN un IVN procedūru ietvaros informāciju pašvaldību līmenī un attiecībā uz investīciju projektu ietekmi uz klimatneitralitāti un klimatnoturību. Iespējams pilnveidot gan bāzes informācijas apkopošanu, gan noteikt iespējami papildus rādītājus, kurus pievienot IVN.

Par vienotu ziņošanas standartu ieviešanu un EMAS sertifikācijas plašāku izmantošanu - VPVB izvērtē pretendenta atbilstību Regulas EK Nr. 761/2001 "Ar ko organizācijām atļauj brīvprātīgi piedalīties Kopienas vides pārvaldības un audita sistēmā (EMAS)" prasībām un reģistrēt organizācijas vides pārvaldības un audita sistēmas reģistrā.

Kontekstā ar ieteikumiem plašāk izmantot vienotus standartus, VPVB norāda uz EMAS plašākas izmantošanas iespējām, kas ir piemērojams dažāda lieluma organizācijām, t.sk. MVU¹⁹, aptver visas standarta ISO 14001 prasības un ir pat detalizētāks. EMAS sertifikātu iespējams iegūt bez maksas. VPVB sniedza papildu informāciju par EMAS ES ilgtspējas ziņošanas (CSRD) kontekstā, standartu izstrādē ir iekļauti daudzi esošie standartu veidotāji - Globālā ziņošanas iniciatīva (GRI), arī EMAS lietotājiem. Inventarizācija (vides audits) tiek izmantota, lai sistemātiski reģistrētu un klasificētu ar ilgtspēju saistītus datus. ESR standartos ir atsauce arī uz EMAS – brīvprātīgu pārvaldības un revīzijas sistēmu²⁰.

¹⁸ Avots: 2004.gada 23.marta Ministru kabineta noteikumi Nr.157 "Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums", Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/86512-kartiba-kada-veicams-ietekmes-uz-vidi-strategiskais-novertejums>

¹⁹ Avots: Public consultation on new Sustainability Reporting Standards for SMEs under the CSRD (2024), Pieejams: https://green-business.ec.europa.eu/news/public-consultation-new-sustainability-reporting-standards-smes-under-csrd-2024-02-29_en

²⁰ Avots: Lichtblick oder Blackbox? Europäische Nachhaltigkeitsberichterstattung (CSRD) im Kontext von EMAS (2023). Pieejams: chrome-extension://gphandlahdpffmccakmbngmbnjiiiahp/https://www.emas.de/fileadmin/user_upload/2-press/03_23_UGA_PI_CSRD.pdf

IZMANTOTIE AVOTI UN LITERATŪRA

Starptautiskā klimata politikas plānošanas dokumenti un iniciatīvas:

1. ANO Ilgtspējīgas attīstības programmas mērķi līdz 2030. gadam: <https://www.pkc.gov.lv/lv/attistibas-planosana-latvija/ano-ilgtspējigas-attistibas-merki>
2. ANO Vispārējā konvencija par klimata pārmaiņām: <https://likumi.lv/ta/id/34198-par-apvienoto-naciju-organizācijas-visparejo-konvenciju-par-klimata-parmainam>
3. Parīzes nolīgums: <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/1730>
4. ANO Sendai programma: <https://www.undrr.org/publication/sendai-framework-disaster-risk-reduction-2015-2030>
6. *The Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC)* terminu vārdnīca: <https://www.ipcc.ch/sr15/chapter/glossary/>
7. OECD (OECD 2018ISSN 2309-7841Authorized for publication by Rodolfo LACY, Director, OECD Environment Directorate) <https://www.oecd.org/environment/cc/policy-perspectives-climate-resilient-infrastructure.pdf>

Eiropas Savienības klimata politikas plānošanas dokumenti, iniciatīvas, normatīvais regulējums un rīki:

1. Eiropas Komisijas Klimata rīcības ģenerāldirektorāts/*The Directorate-General for Climate Action (DG CLIMA)*: <https://ec.europa.eu/clima/>
2. Eiropas 2030. gada klimatiskā iecere: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0562&from=EN>
3. Eiropas zaļais kurss: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b828d165-1c22-11ea-8c1f-01aa75ed71a1.0014.02/DOC_1&format=PDF
4. Eiropas Zaļais kurss 1. pielikums: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b828d165-1c22-11ea-8c1f-01aa75ed71a1.0014.02/DOC_2&format=PDF
5. Eiropas Klimata akts/likums: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020PC0563&from=EN>
6. ES pielāgošanās stratēģija: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0082&from=EN>
7. ES Emisijas kvotu tirdzniecības sistēma (ETS): https://ec.europa.eu/clima/policies/ets_en
8. Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 13.oktobra direktīva 2003/87/EK, ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Kopienā un groza Padomes Direktīvu 96/61/EK ((ETS) Direktīva): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003L0087&from=EN>
9. Eiropas par saistošiem ikgadējiem siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājumiem, kas dalībvalstīm jāpanāk no 2030. gadam un kas dod ieguldījumu rīcībā klimata politikas jomā, lai izpildītu Parīze nolīgumā paredzētās saistības, un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 525/2013 Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2018/842 (ne-ETS Regula): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R0842&from=LV>
10. Mēru pakts: <https://www.covenantofmayors.eu/en/>
11. EK Enerģētikas sadaļa "Pētījumi": https://ec.europa.eu/energy/studies_main/final_studies_en?field_associated_topic_tid=48
12. Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17.decembra regula (ES) Nr. 1303/2013, ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un vispārīgus noteikumus par Eiropas

Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un atceļ Padomes : Regulu (EK) Nr. 1083/2006: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1303>;

13. EK Tehniskie norādījumi par infrastruktūras klimatdrošināšanu 2021.–2027. gada periodā: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2021.373.01.0001.01.LAV&toc=OJ%3AC%3A2021%3A373%3AFULL

14. ES novērtējums "Guidance on the climate change requirements for major projects in the 2014-2020": https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/major_projects_en.pdf

15. Investīciju projektu izmaksu un ieguvumu novērtējuma vadlīnijas, 2014.gada decembris (Guide to Cost-Benefit Analysis of Investment Projects, Economic appraisal tool for Cohesion Policy 2014-2020): https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/cba_guide.pdf

16. Eiropas Vides aģentūras izstrādātais pielāgošanās klimata pārmaiņām atbalsta rīks: <https://climate-adapt.eea.europa.eu/knowledge/tools/urban-ast/step-0-1>

17. Rokasgrāmata praktiķiem. Novērtējot Dabā balstīto risinājumu ietekmi, Eiropas Komisija: <https://oppla.eu/sites/default/files/uploads/evaluating-impact-nature-based-solutions-handbook-practitioners.pdf>

18. Eiropas Parlamenta un padomes regula (ES) 2020/852 (2020. gada 18. jūnijs) par regulējuma izveidi ilgtspējīgu ieguldījumu veicināšanai un ar ko groza Regulu (ES) 2019/2088:<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020R0852&from=LV>

19. ES direktīva, un standarti par klimata mērķiem, iniciatīvām <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A32022L2464>

20. Standarti (projekts) par informāciju, kas iekļaujama pārskatos https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13765-European-sustainability-reporting-standards-first-set_en

Latvijas klimata politikas plānošanas dokumenti un iniciatīvas, normatīvais regulējums un rīki:

1. Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.-2027. gadam (NAP2027): <http://polsis.mk.gov.lv/documents/6945>
2. Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija (LIAS) līdz 2030. gadam: <http://polsis.mk.gov.lv/documents/3323>
3. Latvijas stratēģija klimatneitralitātes sasniegšanai līdz 2050. gadam: <http://polsis.mk.gov.lv/documents/6641>
4. Latvijas Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021.-2030. gadam (NEKP): <http://polsis.mk.gov.lv/documents/6645>
5. Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns laika posmam līdz 2030. gadam: <http://polsis.mk.gov.lv/documents/6507>
6. Likums par piesārņojumu: <https://likumi.lv/ta/id/6075-par-piesarnojumu>
7. Ministru Kabineta 2022. gada 25. oktobra noteikumi Nr. 675 "Siltumnīcefekta gāzu inventarizācijas sistēmas, prognožu sistēmas un sistēmas ziņošanai par pielāgošanos klimata pārmaiņām izveidošanas un uzturēšanas kārtība": <https://likumi.lv/ta/id/336733-siltumnicefeka-gazu-inventarizacijas-sistemas-prognozu-sistemas-un-sistemas-zinosanai-par-pielagosanos-klimata-parmainam>
8. Ministru Kabineta 2018.gada 23.janvāra noteikumi Nr. 42 "Siltumnīcefekta gāzu emisiju aprēķina metodika": <https://likumi.lv/ta/id/296651-siltumnicefeka-gazu-emisiju-aprekena-metodika>
9. Likums „Par ietekmes uz vidi novērtējumu”: <https://likumi.lv/ta/id/51522-par-ietekmes-uz-vidi-novertejumu>

10. Teritorijas attīstības plānošanas likums: <https://likumi.lv/ta/id/238807-teritorijas-attistibas-planosanas-likums>
11. Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumi Nr. 18 „Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību”: <https://likumi.lv/ta/id/271684-kartiba-kada-noverte-paredzetas-darbibas-ietekmi-uz-vidi-un-akcepte-paredzeto-darbibu>
12. Ministru kabineta 2014. gada 24. marta noteikumi Nr. 157 “Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”: <https://likumi.lv/ta/id/86512-kartiba-kada-veicams-ietekmes-uz-vidi-strategiskais-novertejums>
13. ES fondu lielo projektu normatīvie akti: <https://www.esfondi.lv/normativie-akti>
14. Izmaksu un ieguvumu (*cost-benefit analysis*) analīze Kohēzijas politikas investīciju projektos: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/guides/2014/guide-to-cost-benefit-analysis-of-investment-projects-for-cohesion-policy-2014-2020
15. Latvijā 2007.-2013.gada īstenotie lieli projekti: <https://www.esfondi.lv/2007.-2013.gada-planosanas-perioda-lielie-projekti>
16. Latvijas 2014.-2020. gada plānošanas perioda lieli projekti: <https://www.esfondi.lv/es-fondu-projektu-mekletajs/project?number=5.6.3.0%2F17%2FI%2F001> <https://www.esfondi.lv/es-fondu-projektu-mekletajs/project?number=9.3.2.0%2F17%2FI%2F013>
17. VSIA “Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” Klimata rīks: <https://www4.meteo.lv/klimatariks/>
18. Klimatalogisko datu portāls: <https://klimats.meteo.lv>.
19. Produkta dzīves cikla novērtējums (*Lifecycle Assessment*) <https://www.eea.europa.eu/help/glossary/eea-glossary/life-cycle-assessment>
20. CO₂ emisiju noteikšana uzņēmumu vērtību ķēdēs (Swedbank): <https://biznesam.swedbank.lv/upload/content/celvedis-co2-noteiksana.pdf>

Zinātniskie raksti un datu bāzes:

ArXiv.org; BioOne Complete, BioRxiv, Bookboon, Cambridge Journals Online; Cogent OA; Directory of Open Access Books; Directory of Open Access Journals (DOAJ); EBSCO host Central & Eastern European Academic Source; Emerald eJournals Premier; Encyclopedia of Life; F1000 Research; Google Scholar; Herbert Publications; IEEE Open; JSTOR; Library Publishing Media; MDPI; Open Access Research Database (OARD); Overleaf Commons; Oxford Journals Online; PLoS – Public Library of Science; ProQuest Dissertations & Theses Global; ProQuest Ebook Central; ScienceDirect; ScienceOpen; Scopus; SpringerLink Contemporary Journals; SpringerOpen; Web of Science; Wiley Online Library E-Journals Full Collection; Wiley Open Access; Zenodo, Espacenet.